Latvju JAUNATNE

4

Pulciņā, pulciņā,
Jaunas meitas pulciņā.

Foto: J. Krieviņa

1944
GADS

PĒDĒJAIS SKOLAS SVEICIENS

Jaunie putni ar vingrajiem spārniem,
Pienācis laiks jums aizlidot!
Jaunajos ceļos, tālajos vējos
Katram gribas ko līdzi dot.

Sapņus, ko aukļējāt skolas sienās,
Dzīvē skaidrotus aiznesiet!
Pietiks tad gaismas tumšākā naktī
Pāri purva dumbrājiem iet.

Brīžos, kad meklējot svešas malas,
Tālumam pretī ilgas trauc,
Dzirdiet svētās tēvzemes balsi,
Savus bērnus kas atpakaļ sauc.

Jaunie putni ar vingrajiem spārniem,
Pienācis laiks jums aizlidot!
Katram līdzi tālajā ceļā
Dievpalīgu man gribas dot.

Maija Madara.

Kas vērsies aiz skolas durvīm?

E. LAUVA

Skolu gaitas beigušās.

Ko darīt? Ko iesākt? Kā izlemt turpmākās gaitas? Šis sāpīgais jautājums tiek cilāts un pārcilāts. Būtu miera laiki, tad... un tālāk vērpjas visādas domas. Bet nu ir karš. Vai kara laikā vispār var ko izlemt un izdomāt? Varbūt, ka tas, ko šodien lemjam, nemaz nav piepildāms? Bet tādā gadījumā mums ir jāmācās drusku paciesties un atlikt iecerētā piepildīšanu drusku vēlākam laikam. Atmest tālākiem nodomiem ar roku būtu aplam darīts. Protams, karš mūs visus bez izņēmuma skar. Ikvienam mums negribot jāsajūt visi tie grūtumi, ko uzliek pašreizējie ārkārtīgie apstākļi un cīņas. Bet nedrīkstam aizmirst, ka mūsu drosmīgie tēvi, brāļi, draugi frontē izcieš vissmagākos pārbaudījumus taisni tādēļ, lai sagādātu mums gaišāku nākotni. Viņu šāsdienas cīņas kalpo mūsu rītdienai. Fronte vajadzīga, lai varētu pastāvēt aizmugure. Aizmugure balsta fronti, balsta šāsdienas cīņas, bet savu galveno uzdevumu saskata rītdienas darbā, proti, miera laika uzdevumos. Tādēļ nedrīkstam piemirst savu nākotni, mums jāzina, ka priekšā mums visiem ir rītdiena ar saviem uzdevumiem un prasībām. Kas saka, ka rītdienas nav, tas nav cienīgs to vīru, kas par mums un mūsu nākotni iztur pārcilvēcisku piepūli. Ar savu darbu, ar savu stāju mums jāpalīdz veikt pašreizējos pienākumus, nepiemirstot uzdevumus, ko mums uzliks nākotne.

Mūsu jaunatnes darba rokas šovasar laukos būs vajadzīgākas nekā jebkad, daudzi aizies darba vīru slēgtajās rindās, daudzus uzņems mūsu brīvprātīgo leģions. Tomēr bez tam jādomā arī tālāk, par nākotni.

Karš diemžēl allaž prasa upurus, tas retina mūsu rindas. Jau tagad redzam, ka mums visur pietrūkst darba roku, trūkst amatnieku, trūkst skolotāju, tehniķu, ārstu — vārdu sakot, visās nozarēs ir robi, visur darbs gaida savus darītājus.

Jaunatne, kas tagad stāv krustceļos, to nedrīkst aizmirst. Ja arī viens otrs nevar tūliņ no vidusskolas sola doties uz augstskolu, tad tas nenozīmē, ka šis mērķis būtu pilnīgi jāatmet.

Vieglāk ir mūsu tautskolu absolventiem. Viņi tiešām drīkst izturēties tā, it kā rīt sāktos normāla dzīve. Viņi var mierīgi izšķirties par amata mācību, arodskolu, technikumu, lauksaimniecības vai komercskolu; viņi var doties uz vidusskolu, ja spējas un intereses uz to rosina.

Grūtāk ir vidusskolu absolventiem. Mūsu zēniem šobrīd jautājums atrisināsies pats no sevis — viņiem ceļš pagaidām jau nosprausts un atliek darīt pašreiz nepieciešamo darbu. Citāds meiteņu stāvoklis. Tām nu īpaši gribētos piekodināt neaizmirst tos arodus, kas sievietes būtībai tuvi, kam tās jau no pašas dabas lemtas, proti, visus sociālos arodus, kur jāsaskaras ar dzīvo cilvēku, kur var intensīvi kalpot, kur var lietā likt savu sirds siltumu un jūtu bagātību. Audzinātājas, žēlsirdīgās māsas, ārstes darbs aicināt aicina mūsu jaunavas. — Un tās, kas baidās uzņemties tik lielu atbildību, lai padomā par to, ka viņas būs nākamās mātes un namamātes un ka šie mērķi prasa zināšanas un speciālu izglītību. Labi māju kopt arī ir māksla, kas jāmācās, un te talkā nāk mājturības skolas. — Daiļamatniecība ir viena no tām nozarēm, ko mūsu sievietes līdz šim stipri atstājušas novārtā. Mūsu mājas kultūra lielā mērā vēl ir pavisam primitīva, bet šai virzienā noteikti gaidāma strauja attīstība. Ne vien minimālā lietderība dzīvē vajadzīga, vajadzīgs arī košums, un te atkal sievietei ir izcila nozīme. Viņa ir savas mājas dvēsele, viņa nosaka to garu, kādam mājās jāvalda. Laba daiļamatniece ir varbūt viens no tiem mūsu nākotnes sievietes tipiem, kam lemta liela loma ne vien savas individuālās, bet arī visas mūsu tautas dzīves veidošanā un celšanā.

Laba audzinātāja laikam gan ir viena no lielākajām Dieva dāvanām zemes virsū. Bez zināmiem dabiskiem dotumiem šis darbs nemaz nav veicams. Bet ja arī kādam daba lēmusi kļūt par labu audzinātāju, tad mūsdienās vairs nepietiek ar „intuiciju" vien, vajadzīgas arī zināšanas, vajadzīga prasme, un te talkā nāk skolotāju institūts. Tās, kam ir liela pacietība un arī prieks par cilvēka bērna garīgo tapšanu, lai droši izšķiras par šo ceļu, jo, lai cik grūts tas būtu — gandarījuma tur gūst vairāk nekā jebkur citur.

Bet lai jaunietis izšķirtos par ko izšķirdamies, tas nedrīkst vaicāt vienīgi, kas man no tā tiks, bet reizē arī jāvaicā — kā es vislietderīgāk izmantošu savus spēkus visas mūsu lielās likteņkopas, mūsu tautas labā. Ja pievils individuālā dzīve, tad kopas labā veiktais darbs nekad nebūs bez augļiem un beigās sniegs to, pēc kā mēs visi tiecamies, proti — dziļu jēgu mūsu dzīvei.

Darba devums

AUSMA ROGA

Visdziļākais prieks, ko cilvēks savā dzīvē var izjust, ir prieks, kuŗš nāk līdzi paša roku darītā darba panākumiem. Un ja pie šī darba cilvēks pielicis ne vien savas rokas, bet arī prātu un sirdi, domas un nodomus, tad panākumi mirklī, kur mēs tos apjaušam, uztveŗam savā apziņā, var sakustināt visus mūsu dvēseles dziļumus, var tur ieplūdināt skaidras, tīras prieka straumes.

Gluži kā visam dzīvē, kas justs vai piedzīvots, sava atbalss, savas pēdas, tā arī šis prieks nav tikai acumirkļa uzplūdums, nav acumirkļa uzliesmojums, kuŗam lemts apdzist un izgaist. Un ja arī tas ir kā liesma tumsā, kas, uzšaudamās augstu gaisā, gan pati apdziest, bet skatītājam paspējusi apgaismot plašu apkārtni, tomēr skatītājs redzējis vienā mirklī visu un nav vairs nezinātājs, kādā vietā viņš iemaldījies, kur atrodas. Tāpat ir ar šo prieku. Tas liesmām līdzīgi apgaismo mūsu apziņu, padara tur skaidru un saredzamu ne tikvien mūsu dzīves plūsmu, bet arī mūsu dzīves mērķi, mūsu dzīves dziļāko jēgu.

Celt visu, padarīt visu, kas ap mums, labāku, skaistāku — tādas domas manām sirdī, kad esam kaut mirkli jutuši šo patieso, lielo prieku, kuŗš pavadījis mūsu darba piepildījumu.

Kādreiz, vēl miera laikos, gadījās dzirdēt kāda jaunekļa vārdus, kas ar vieglu smaidu uz lūpām stāstīja, kā viņš pēc sava nelaiķa tēva nāves 16 gadu vecumā pirmo vasaru saimniekojis tēva mājās. Māte slimojusi, no tās tieša palīga nebijis — vienīgi padoms un norādījumi. Uz mājām bijuši arī parādi. Un kad rudenī visi lauki bijuši nokopti agrāk nekā pārējiem kaimiņiem un kad viņš uz krājkasi pats ar savu roku aiznesis pirmo procentu maksājumu un pirmo parāda deldējumu, tad, nākdams atpakaļ, viņš pēkšņi juties tā, it kā būtu lielāks, vairāk pieaudzis.

„Es sevī sajutu kādu lielu spēku. Visi locekļi šķita tik vingri. Un sirds — tā — nu tiešām nezinu, ko lai jums saku... Sirds bija priecīga — tik priecīga, ka es sapratu visu, ko nozīmē darbs, ko nozīmē cilvēka griba. Vienā mirklī sapratu visu to, ko skolā gadiem nevarēju saprast. Man likās, ka nu reiz man skaidrs kļuvis, kas tas ir — darbs, kas mājas un savas sētas mīlestība. Un pats visusvarīgākais — es zināju, kā var cilvēks savus mērķus piepildīt un uzvarēt..."

Pēc šiem vārdiem jauneklis smīnēdams nolieca galvu un tad pēc brītiņa piebilda: „Pārāk nopietni un gudri jums var izlikties mani vārdi, pārāk skanīgi; bet tik tiešām — vislielākās gudrības var atklāt prieks un viens vienīgs mirklis, kuŗā esam bijuši dzīves un grūtumu uzvarētāji. Ja es toreiz, to vasaru nebūtu strādājis un mācījies strādāt, es būtu iestidzis kā darba, tā domāšanas dūksnājā un, nezin, vai vēl tagad man būtu skaidrība par sevi un savu darbu. Man laikam tad arī būtu vienalga, kā dzīvoju un kā strādāju. Bet tagad ir citādi."

Un bija arī citādi — šis jauneklis bija drošs, bezbailīgs un uzņēmīgs, stingrs un nesaudzīgs pats pret sevi. Rūpība un pazemība pret citiem cilvēkiem, kārtība, kas valdīja viņa sētā, liecināja, ka tikko runātie vārdi, kuŗus bija izvilinājis nopietnāks sarunu temats triju sarunu biedru starpā, nebija tikai vārdi vien.

Še jau nevajadzēja vairs ne lielīties, nedz lepoties; svarīgas bija atziņas, un tās še arī kā paša piedzīvotas un par labākām atzītas tika tuvākajiem draugiem pateiktas.

Tā tad — viens vienīgs mirklis, kuŗā esam uzvarējuši grūtumus, atklāj mums vislielākās dzīves gudrības. Un otrs ceļa rādītājs un pozitīvo atziņu devējs ir prieks, ko izjūtam tad, kad esam paveikuši, labi paveikuši savu pienākumu.

Patlaban dzīvojam kaŗa laikā. Un mūsu zēniem un meitenēm dzīvē jāsastopas ar daudziem grūtumiem, kādu nebija miera laikos. Bet tas, kas apzinīgi mācīsies stāties tām pretī, būs tikai ieguvējs, ne zaudētājs. LJO vienības jau tagad rāda, kur katrs jaunietis var pielikt savu roku pie darba, lai rūdītos un praktizētos pats un kļūtu derīgs un izpalīdzīgs arī citiem — vēl vairāk: lai jaunietis stātos to cīnītāju rindās, kas frontes aizmugurē veic drosmīga darba uzdevumus. Un tas daudziem jauniešiem pavērs un atklās darba vērtīgumu un tā svētību, pavērs tādas gudrības un tādus dzīves dziļumus, kādus tikai darbs un cīņa var dot.

Šis laiks ir norūdīšanās laiks, bet arī lielu guvumu laiks. Tas prasa no jaunatnes apzinātu piepūli, bet dāvā tai pretī atziņas un prieku par paša rokām paveikto un arī par to, ka bijusi iespēja stāvēt klāt un būt derīgam tanī laikā, kad latviešu tautas liktenis top kaldināts lielajā likteņu kalvē.

Dzīvības koks

ĢIMENES DIENA

L. SALA

Ir atkal pienākusi šī jaukā maija svētdiena — ģimenes diena, un mēs to saņemam izplestām rokām. Nav tā, kā kad tētim vai māmiņai dzimumdiena, nav tā, kā kad lielajam brālim Andrim vārda diena vai ģimenes mazajam cukurzirnītim Ieviņai piepildījies otrais gadiņš. Nē, tas ir daudz, daudz kas vairāk! Tā, lūk, ir mūsu visu svētku diena, un tas ir pavisam kas cits. Par mums šodien raksta visi laikraksti, runā radiofonā, jā, pat mācītājs baznīcā. Liekas, par mums šodien domā visa pasaule. Un ja arī viņi visi nesauc mūs vārdos — manu māmiņu, tēti, māsas un brāļus — tad tomēr var skaidri saprast, ka viņi runā un raksta pa mums; un visi viņu labie vārdi un pamācības domātas mūsu ģimenei un krustmātes Ausmas ģimenei, un, liekas, arī tēvoča Jāņa ģimenei, un arī mūsu kaimiņu ģimenei, ar kuŗas bērniem mēs tik labi satiekam un draudzējamies. Un kad tā labi apdomā — liekas, runa ir vēl par ļoti daudzām, daudzām ģimenēm. Nupat man ienāca prātā vecā Podziņas kundze, kad viņa šorīt no māmiņas aizņēmās sietiņu miltu sijāšanai un, sakniebusi lūpas taisni kā divi sarkanas podziņas, novidžināja: „Nu gan man jāsteidzas, mīļā, ģimene gaida brokastis..." un aizskrēja. Mana māšele Aina piegāja pie māmiņas un izbrīnījusies prasīja: „Vai Podziņas kundze arī svētīs ģimenes dienu? Viņai taču ir tikai vīrs un mazais sunītis Ripsis, vai tad tā arī ir ģimene?"

Māmiņa paņēma Ainu klēpī un noglauda to: „Podziņas kundzei ģimene ir bijusi. Viņai ir bijis tētis un māmiņa, kas viņai miruši, un tos viņa šodien var apciemot kapsētā un atcerēties..."

„Tātad — viņas ģimene ir mirusi," māmiņu atkal pārtrauca Ainiņa, „un kad viņa pati nomirs, un Podziņa kungs nomirs, un Ripsis nomirs, tad nebūs vairs neviena..." mazā filozofe aizrāvās.

„Māmiņ, kas ir mūsu ģimene?" viņa pēkšņi prasīja. „Tu, tētis, Andris, Milda, Pēterītis, Rasma, es, Ieviņa un kas vēl?"

„Šaurākā nozīmē vecāki un bērni, bet plašākā — māmiņas un tēva māsa un brāļi, to bērni, vecmāmiņa un vectētiņš un to vecāki, māsas un brāļi un tā tālāk un tālāk līdz sirmai senatnei visi radi un radu radi."

„Bet kad es izaugšu liela un man būs bērni, vai tie arī piederēs pie mūsu ģimenes?" prasīja Ainiņa.

„Jā, tie piederēs visi pie tās gaŗās ģimenes virknes kā koši zaļa un spirgta koka galotne."

Ainiņai iepatikās salīdzinājums ar koku. „Tad jau katra tāda ģimene ir koks. Un kas tad ir, kad daudz, daudz šādu ģimenes koku kopā?"

„Tad ir mežs, skaists, spēcīgs mežs, tas ir tauta."

„Kur aug šis mežs?"

„Šis mežs, šī tauta aug gadu simtiem un tūkstošiem Latvijas zemē, sīvi ieķērusies spēcīgajām saknēm dzimtenes smiltī. Gan reti mirdz saule tam pārī, gan negaisa vētra to bieži plosa; bet par cik kupls un spēcīgs izaudzis katrs koks, par cik viņš vareni ieracies savām saknēm Latvijas zemē, par tik drošs visām vētrām pretim stāv pats mežs."

Šis stāsts par atsevišķu koku kā ģimeni un mežu kā tautu mums visiem ļoti iepatīkās un mēs to labi sapratām. Tas skaidri pierāda, ka viss, ko darām — sliktu vai labu — iznāk par sliktu vai par labu mūsu tautai, un, ja mūsu tautai klājas labi, arī mums katram atsevišķi klājas labi un otrādi.

Un tāpēc ir arī ģimenes diena, lai mēs par visu to labi pārdomātu un atcerētos. Lai mēs darītu cits citam labu, lai mūsu tauta būtu laba, lai mēs būtu godīgi — lai mūsu tauta būtu godīga, lai mēs būtu veseli — lai visa mūsu tauta būtu vesela, lai mēs spētu katrs atsevišķi upurēties un būt varonīgi — lai visa mūsu tauta būtu varonīga.

So tikumu dēstītāja un audzētāja ģimenē ir māmiņa ar savu mīļumiņu un tēvs ar gudru padomiņu. Un tāpēc viņiem abiem šai dienā pienākas lielākais gods un cildinājums.

Manas mazās māsas un brāļi, šodien jūs zināt tikpat labi kā visi pārējie, ka ir kaŗš, liels un briesmīgs kaŗš. Niknais ienaidnieks draud izpostīt skaisto mežu, nolīst to uguns ieročiem par tukšu, izdegušu klajumu, nomocīt un iznīdēt katru dzīvu dvēseli. Bet netālu no dzimtenes robežas stāv jūsu vecākie brāļi, stāv jūsu tēvs, stāv citi jūsu ģimenes locekļi, zēni un vīri, uguns milnām rokās, un sauc: „Stāt! Ne soli vairs uz Latvijas pusi!" Arī šiem vīriem ir ģimenes, kas viņus tik lielus un tik spēcīgus, tik varonīgus audzinājušas. Arī viņiem ir mātes un tēvi, kas devuši

VERONIKA STRĒLERTE

Māte

Kā tevi gribētu sargāt
No visa, kas netīrs un ļauns!
Tu izej negaisā bargā
Nebrīdināts un jauns.

Es tevi vadīt spētu
Tikai ar skatienu vien,
Lai tu pats nedzirdētu,
Ka tev kāds seko arvien.

Kad tu ar gaitu žiglu
Aizej un neatskaties,
Līdzi caur asaru miglu
Manas acis tev ies.

Piemini mani, kad ārā
Vējš baisīgu nakti man lems,
Vientuļo nakti, kad kārā
Pasaule tevi man ņems.

tiem ieroci rokās un svētījuši viņus, kaŗā vadīdami. Starp viņiem ir daudzi, kam pašiem mājās palikuši mazi bērni.

Lai šīs dienas gaišos sveicienus un pirmo godu saņem šīs mūsu kaŗavīru, tēvzemes varoņu, ģimenes, viņu mātes un tēvi, viņu bērni. Neaizmirsīsim viņus apsveikt ar mazu dāvanu, dziesmu vai pavasaŗa ziedu puškīti, un atcerēsimies, cik daudz mēs šai brīdī viņiem esam parādā.

Mūsu ģimenē šodien ir svētki, lieli svētki. Un liekas, ka šādai svētku sajūtai ir jābūt katrā ģimenē. Mēs šodien gaidām ciemos vecmāmiņu ar vectētiņu un tēvoci Jāni ar visiem mūsu brālēniem un māsīcām, par ko būs vecmāmiņai liels prieks. Tētis ar māmiņu no mūsu lielā brāļa Andŗa austrumu frontē jau vakar dabūja apsveikumu pa pastu, bet šodien mēs visi viņam rakstīsim kopēju vēstuli. Arī mūsu abiem brālēniem, tēvoča Jāņa dēliem, no kuŗiem viens dabūjis Dzelzs krustu, rakstīsim vēstuli un nosūtīsim sainīšus.

Vai ģimenes diena nav skaistākā diena gadā, kad it kā gadu simtiem un tūkstošiem cauri sasniedzas rokas kā spožā lokā, ģimene ģimenē — mūžīgais tautas dzīvības koks, no aizmūžiem šalkdams, pārdzīvodams un varonīgi izturēdams tagadnes pārbaudījumu, Dieva un Laimas vadīts, iezīmēdams saulaino nākotni.

Divas māsas

KAŖĻA KRAUJIŅA PASAKA.

Maŗģeŗa Vītoliņa viņete un ilustrācijas.

Aiz lielā Dangu purva, netālu no Bluķu kalna, dzīvoja raganas draudzene burve ar savām meitām Zaigu un Maigu. Zaiga bija viņas īstā meita, bet Maiga — pameita. Burve ļoti mīlēja un lutināja savu īsto meitu un kalpināja pameitu, kam vajadzēja padarīt visus smagākos un grūtākos darbus. Pameita nekurnēja un paveica visu darāmo čakli un tikuši. Laima bija devusi viņai smuidrumu, daiļumu un labus tikumus, likdama saules zeltainumu matos, debess zilumu acīs, bet gudrību, maigumu un visus labos dotumus sirdī. Turpretī īstā meita bija gan smuidra, taču neglīta. Viņas sirdī sakņojās skaudība, ļaunprātība un naids. Kaut ko daiļu, labu un cēlu viņa varēja sasniegt tikai savas pamāsas aizgādībā un vadībā, bet pašai tai trūka sirdsskaidrības un prāta možuma. Ļaudis nīda burvi un viņas īsto meitu, turpretī dievināja pameitu, kas bija tikpat daiļa, cik gudra un piemīlīga.

„Tā jau mūsu gaišā debestiņa!" gavilēja ļaudis, to redzot. Un kad viņa raisīja vaļā savu dainu kamolu, visi putni apklusa un klausījās viņas dziesmu skaņās. Puķes locījās viņai pretī, vērdamas smaržpilnos ziedu kausiņus. Bet burve un viņas meita neieredzēja puķes. Daudz mīļāk viņas uzlasīja miroņkaulus, čūsku novalkus un raganu vēmekļus. Tie noderēja viņām buršanai, pūšļošanai un pesteļošanai.

„Mām, es gribu būt tikpat skaista kā pamāsa!" gaudās un skundēja burves meita, lutekle. „Es gribu, lai visi mani mīl tāpat kā viņu."

„Labi, meit, labi," viņu mierināja burve. „Iešu pie raganas, lai tā dod padomu. Mani pūšļāgi te nelīdz."

Vakarā burve sēdās uz slotas kāta un aizjāja uz Dangu purvu pie raganas. Ragana maisīja katlā kādu viru un skaitīja māžu vārdus:

„Purva mala līgana.
Velcies, krupi, spīgana...
Liesmas kur un briesmas bur,
Sīki putni šur un tur...
Hip — hip — hī!"

Nogaidījusi, kad ragana salies viru māla krūkā, burve metās tai klāt un sūdzēja savas bēdas. Viņa vēloties padarīt meitu tikpat glītu un daiļu, kāda esot pameita. Un ja jau varot pārvērst ļaudis par krupjiem, sumpurņiem un āžiem, tad padarīt meitu līdzīgu pameitai būšot nieka lieta. Ragana pabužināja izpūrušos matus, pagorījās ap pavardu, pacilāja dažus tīstokļus un pateica draudzenei, ka varēšot gan. Tūdaļ viņa pieskrēja pie pavarda, savēcināja rokas, iemeta katlā kādu saišķi un murmināja:

„Miģeles, titilbji, odi,
Raganas, velni un jodi,
Trauciet pār norām,
Caur jumtu korām —
Šur un tur, it nekur...
Hip — hip — hī!"

Piepeši katls sāka virt un mutuļot, sviežot gaisā zilus tvaikus un garaiņus. Un kad virums norima, ragana salēja viru krūkā, iedeva to burvei un piekodināja ieberzēt meitas seju, trejdeviņām saulēm lecot. Zilas acis viņa gūšot trejdeviņās mēnesnīcās, mazgājoties avota dzelmē. Bet zeltainos matus uzburšot ziede, trejdeviņas reizes ziežama.

Burve darīja, kā ragana viņai vēlējusi, un pēc trīsreiz trejdeviņiem darbiem pārvērta meitu par skaistuli. Nu abas māsas — Maiga un Zaiga — izskatījās viena otrai līdzīgas — tik līdzīgas, ka grūti bija viņas atšķirt pašai burvei. Nu māsas bija vienu smuidrumu, vienu daiļumu; tikai sirds palika katrai iepriekšējā: meitai ļauna, skaudīga un nesavaldīga, bet pameitai maiga, laipna un lēnprātīga. Arīdzan dziesmas meitai tā neskanēja. Un kad viņa dziedāja, visi apkārtnes suņi gaudoja līdzi, zirgi zviedza, govis mauroja un putni laidās projām. Nekas tur nespēja līdzēt, vismazāk jau raganas burvestības.

Tā dzīvoja burve ar savām meitām Mai-

gu un Zaigu. Ļaudis sāka vairīties no viņām visām, arīdzan no meitām, jo nu tie nevarēja zināt, kura tā labā un kura ļaunā. Kopā esot abas māsas likās vienlīdz daiļas un vienlīdz mīļas, tikai atsevišķi tā viena zaudēja labās īpašības un rādīja savu ļauno dabu. Kura tā bija — Maiga vai Zaiga — ļaudis neprata izšķirt.

Reiz Maiga ganīja lopus dzedziedā un, atsēdusies uz akmens, ritināja savu dainu kamolu. Visas malas skanēja. Gaŗām jāja brašs bajārdēls, zīda ķušķiem zemi slaukot. Viņš apstādināja rumaku un ilgi klausījās brīnišķīgajā dainošanā. Bet kolīdz ieraudzīja pašu dainotāju, bija gaužām pārsteigts par viņas daiļumu. Viņš neiedrošinājās tai tuvoties, tik daiļa tā bija. Un bajārdēls stāvēja un klausījās.

„Skani, skani, bērzu birze,
Gan es tevi skandināju;
Kad telītes neganīšu,
Kas tad tevi skandinās?"

Tā dziedāja daiļā ganu meita. Nu bajārdēls piejāja tuvāk un padeva dievpalīgu. Laipni pateikusies par dievpalīgu, ganu meita bikli raudzījās svešajā tautu dēlā, kas brašī sēdēja seglotā kumeļā. Un tad viņš to pabildināja ar dainu:

„Ai daiļāja ciema meita,
Dailis tavis augumiņis!
Dailis tavis augumiņis,
Skaista dziesmu vācelīte."

Un uzrunātā ciema meita atbildēja dainojot:

„Daiļa mana rota bija,
Smuidris manis augumiņis;
Rotu pati darināju,
Laima smuidru augumiņu."

Uz to šis atkal tā:

Skaisti dziedi lauku irbe,
Skaisti āra lakstīgala,
Vēl skaistāki tautu meita
Dzedziediņas tīrumā..."

Tā ganu meita Maiga sarunājās ar brašo bajārdēlu dainu valodā. Daiļā tautu meita bija bajārdēlam ļoti iepatikusies. Viņš nolēma novērot viņas labos tikumus un tad to bildināt. Burvei tas nepalika apslēpts. Lai lepnais bajārdēls paietu gaŗām viņas meitai un apprecētu šo pelnrušķi — nē, to tikai ne! uztraucās burve. Un nākošajā dienā viņa aizsūtīja pameitu uz mežu kamienus plēst, bet savai īstajai meitai lika apvilkt viņas skaistāko rotu un izvadīja ganos. Lai ganot vien tepat ceļmalā, tā meitai piekodināja burve. Un kad atjājot brašais bajārdēls, lai esot pret to laipna un vēlīga.

Bajārdēls vis neatjāja. Pārģērbies vienkāršā ceļa gājējā, viņš nāca kājām, jo tā vislabāk varēja novērot daiļās tautu meitas tikumus. Brīnums, ka viņa šoreiz nedainoja, bet draiškojās ar suni, pērdama to ar rīksti. Arīdzan dievpalīgu neatņēma un neapsauca nikno spalvaini, kā to vakar bija darījusi. Kaut kas likās tā savādi. Košajā rotā viņa izskatījās vēl daudz skaistāka un daiļāka. Tikai valoda bija strupa un asa un balss nepiemīlīga. Un kad bajārdēls ievadīja ar viņu sarunu, burves meita lepni uzrāva degunu un nicīgi iesmējās: te jau gaŗām pa ceļu visādi ļaudis vazājoties, neba ar katru varot ielaisties sarunās. Un tad viņa ķērkstošā, pīkstošā balsī atbildēja dainojot:

„Alkšņa rīksti es negriezu,
Ja bērziņa nedabūju;
Ar kalpiņu nerunāju,
Ja nebija bajāriņis..."

Daiļava parīdīja viņu ar suni un pagrieza muguru. Bajārdēls aizgāja projām gaužām noskumis. Aizmirst daiļo tautu meitu viņš tomēr nespēja, lai cik pūlējās. Tas bija pāri viņa spēkiem. Izdzīt no migas lāci un griezt tam pretī krūtis likās nieka lieta, bet tikt labā galā ar tautu meitu, daiļaviņu — tas nebija viegli. Un bajārdēls allaž jāja uz šo pusi. Kādreiz viņš satika abas daiļavas, Maigu un Zaigu, nākot no siļa ar sēņu groziem. Tai vienai bija smags skalu grozs, pilns sārtu un dzeltenu poķīšu, tai otrai viegls un smalks no klūdziņām. Abas bija vienlīdz daiļas un laipnas, ne izšķirt nevarēja. Laikam dvīņu māsas, nodomāja bajārdēls. Bet vienatnē viņas šķita gluži pretējas: tā viena laipna un mīļa kā allažiņ, tā otra strupa un vīzdegunīga. Te jābūt kādai burvībai, prātoja bajārelis, un apņēmās visu izdibināt. Beidzot viņš izdibināja ar. Maiga bija tā piemīlīgā, Zaiga — atbaidīgā, bet kopā — abas vienādas kā sejā, tā tikumos.

Un kādreiz, kad Maiga atkal dainoja ganīdama, bajārdēls atjāja un viņu bildināja:

„Kas var liegt vējiņam
Rožu krūmu vēdināt?
Kas var liegt puisēnam
Daiļu meitu bildināt..."

Noskumusi Maiga atbildēja:

„Atstājies, tēva dēlis,
Tu no manis, bārenītes!
Tev bij pieši, tev zābaki,
Man pakulu snātenīte..."

Bet bajārdēls neatlaidās un viņu drošināja:

„Nāc pie manis, tautu meita,
Ir basāmi kājiņām!
Ja Dieviņis palīdzēsi,
Es apaušu kurpītēs."

Uzmaucis Maigai pirkstā spožu zelta grieztu gredzenu, viņš aizjāja, apsolīdams sūtīt pēc viņas vedējus. Un tad rīkošot kāzas. Padzirdusi par pameitas laimi, burve kļuva nikna, rājās, šķendējās un trakoja. Viņa nepieļaušot pameitai aplaupīt savu mīļo meitu. Nē, nē jau! Lai tad vai pasaule sabrūkot un velns par stenderi topot. Un burve atņēma Maigai bajārdēla dāvāto gredzenu, bet pašu aizdzina projām nakts melnumā.

Aplaupīta un padzīta, Maiga maldījās pa siliem un gāršām. Tad viņa nejauši uzskrēja virsū briedim, kura žuburainie ragi bija iesprūduši biezoknī, aizķerdamies zaros. Meitene iežēlojās par nabaga kustoni, pašķīra zarus un atbrīvoja staltradzi no sprosta. Itin kā pateikdamies, briedis sekoja viņai. Un, kad Maiga gribēja atpūsties zem kuplā ozola, viņa uzdzirda kaut ko sēcam un urkšķam. Pacēlusi augšup acis, viņa ieraudzīja milzīgu lāču tēviņu, kas neveikli trausās ozolā pie bišu dores. Aptvēris resno, rupučaino stumbru, lācis mūdījās kokā pūzdams elsdams. Bija tik jocīgi, kā lielais pinkainis tur stēgojās. Maiga skaļi iesmējās. Pinkainis nenoturējās, ķiepeši sāka šļūkt lejup un novēlās zemē kā bladačis. Viņš lēkāja riņķī uz pakaļkājām, karcināja ķepu un žēli smilkstēja. Reizē bija ir smieklīgi, ir bēdīgi. Krītot ķepā bija iedūries kāds dzelksnis. Maiga izvilka dzelksni lācim no ķepas un atbrīvoja to no sāpēm. Tad viņa steidzās tālāk, briedis sekoja pa pēdām, un pinku lācis lumpačoja nopakaļš. Viņiem piebiedrojās okšķere lapsa. Ceļā tie satika vilku. „Kurp t' nu tā iedami?" jautāja vilks. — „Kurp citur kā medu leksēt!" valšķīgi atteica viltniece lapsa. Cerēdams pieēsties saldā medus, arīdzan vilks plijās tiem līdzi. Un tā viņi gāja, ka gāja un nonāca Dangu purvā pie raganas. Ragana tupēja būdā pie pavarda.

Padevusi labvakaru, Maiga lūdza viņai paspārni. Neuzticīgi apskatījusi Maigu no galvas līdz kājām, ragana atrūca: lai paliekot, tik darbs kāds būšot par to jāpadara: jāsagrūž zirņu sieks kamiem. Maiga nopriecājās un palika, jo zirņus sagrūst taču nieks. Būdā viss bija lielākā nekārtībā — izsvaidīts un piemētāts, biezu putekļu kārtu pārklāts. Palodzes aiztīmekļotas un griesti nokvēpuši. Paķērusi slotu, Maiga gribēja būdu uzpost, bet ragana tik nikni iebrēcās, lai neaizkaŗot viņas mūžā sakrātās bagātības. Nu Maiga noskārta, ka ilga palikšana te nebūs. Un kad ragana sabēra piestā zirņu sieku, viņa sāka cītīgi grūst.

„Grūd — grūd, ka sagrūd!" burkšķēja ragana. „Kamēr nebūsi sagrūdusi, no šejienes projām netiksi." To sacījusi, ragana paķēra no vadža sarūsējušas važas, aptina tās Maigai ap vidukli un galus piestiprināja ar naglām pie piestas. „Tā, preilenīt, tā... nu tu vari te grūst līdz pastaram galam un tos garšīgos kamus rīt," ņirgājās ragana. „Grūd, kamēr tavi kauliņi klonā sabrūk..."

Maiga ķēra piestā un atrada zirņu vietā zvirgzdus. „Tu mani piemānījusi, ļaunā ragana!" iztrūcinājusies kliedza Maiga, sakumpdama uz piestas. Tad viņa atcerējās savus biedrus un sāka saukt: „Ej, lācīt — briedīt, palīgā!" Ap būdu tūdaļ sāka grabēt un čabēt. Ar lielu brīkšķi lācis atgrūda durvis. Briedis ar ragiem izcēla logu. Būdā saklupa lācis, briedis, vilks un lapsa. Nu bija raganas reize iztrūcināties. Un kamēr lācis saraustīja gabalu gabalos važas, atbrīvojot Maigu, vilks ar lapsu iekodās raganai svārkos, pluinīja to un grasījās pārkost rīkli. Ragana brēca un lādējās. Un kad meitene bija atbrīvota, briedis pa-

Jaunais izlūks

J. KRAUJA

(Beigas.)

Bet es arī esmu viens no tiem, kas kautrīgajā jauneklī visu laiku saskatīju tikai zobgalību objektu. Nekad netiku tam piedāvājis draudzīgu roku, kad viņa klusais raksturs meklēja tuvu cilvēku. Nekad neesmu varējis tam tuvoties citādi, kā to darīja visi citi. Arī es biju tāds pat bara cilvēks pret šo kluso varoni. Un man sametas kauns par savu izturēšanos! Gribu izlabot savu vainu un lūgt piedošanu par visām pārestībām, ko esam viņam sagādājuši. Gribu sakampt šī zēna roku un lūgt to aizmirst visu nelādzīgo. Bet nevaru pacelt rokas. Tikai tagad manu, ka līdz pat zodam esmu notīts ar sniega baltuma marlija saitēm. Nevarīgi noslīkstu atpakaļ spilvenā. Tad man uz pieres uzgulstas sīka plauksta, un pavisam tuvu saskatu Alberta acis. Tas izbijies raugās manī. Vai man ļoti sāpot? Viņa skatā redzu tik daudz līdzjutības, tik daudz rūpības! Tas izsaka vairāk, nekā to spētu pateikt lūpas.

Gribu ko pateikt Albertam, bet nevaru parunāt. Kaklā iespiedies kaut kāds kamols. Rīkle pavisam sausa, un krūtis žņaudz. Mēģinu vēlreiz piecelties pussēdus, bet Alberta roka, kas nekad nav saņēmusi drauga rokas spiedienu, atkal uzgulstas manai pierei un liek man palikt pilnīgi mierā. Alberts domā, ka gribu piecelties, savu sāpju mocīts.

Tās nav brūces, kas sāp un nedod miera. Kauns par bijušo, kauns par to, ka nevaru šim zēnam pateikt visu, ko domāju un jūtu. Alberts to nesaprot. Viņš grib steigties pie māsiņas, lai tā nāktu un remdinātu manas sāpes. Esmu taču tikko kā uznests no operācijas zāles, un Alberts ir pirmais, kas nācis mani apraudzīt.

Man nesāp pretinieka ložu cirstās brūces, man nav vajadzīga māsas palīdzība. Gribu, lai Alberts vēl paliek brītiņu pie manis. Gribu tam visu pateikt kā draugam, kā draugu gribu to paturēt pie sevis, lai man vienmēr būtu labi. Tikai spēka trūkst to pateikt...

Sīkais jauneklis izaudzis lielāks par dižāko milzi...

*

Janvāŗa vēju brāzieni gaudo pāri sniega klātiem laukiem. Vēja auri dzied nebēdīgu dziesmu par vīriem, kas šajā naktī tālu no dzimtenes stāv sniegputenī aiz dzeloņstiepļu žogiem un nenoņem rokas no ložmetēja spŗūda. Caur vēja auriem un puteņa vāliem modrīgas acis raugās uz austrumu pusi, vai debesu pamalē nepaceļas draudīgi stāvi un vai no turienes šurpu nelien briesmas un nāve. Satumsušo pamali laiku pa laikam apgaismo raķetes, kas sniega klajumus, acīm nesaskatāmo apvārsni un vēja nestās sniega pārslas uz laiku ietin spocīgā zilganā gaismā.

Un tad pēkšņi pāri vientulīgo sargu galvām kaukdamas pārlido ienaidnieka granātas vai mīnas un, dobji būkšķēdamas, plīst, uzsviežot pret satumsušajām ziemas nakts debesīm melnas zemes klēpjus, netīras sniega pikas un iedzeltenus uguns un dūmu kūļus.

Tā nāk un iet diena pēc dienas. Sniegputenis drīzi aizvelk izlūku iemītās pēdas un apsedz baltiem līkautiem ierakumu priekšā krītušo pretinieku kaudzes...

Šādā janvāŗa sniega vētras naktī mira Alberts Gaigals — ienaidnieka ložu caururbts, palikdams gulam sniega laukos.

Bet Alberts Gaigals nav miris, kaut viņu nedzīvu pārnesām savos ierakumos. Kamēr vien dzīvos kaut viens no mūsu sestās rotas vīriem, mūsu īstākais draugs dzīvos ar mums.

Alberts Gaigals nav miris. Tas dzīvos kopā ar saviem zvēresta brāļiem tik ilgi, kamēr vien kāds vēl pieminēs vīrus un varoņus. Kad mirušie veļu laikā nāk sērst dzīvo sētās, starp daudziem varonīgiem vīriem un jaunekļiem dižo veļu pulkā soļo līdzi Alberts Gaigals.

BIRUTA SENKEVIČA

KAŖA DZIESMA

Latvietis neskumst, kad cīniņā iet,
Zobenā sirds tam kā magone zied —
Magone zied.

Latvietis nedreb, kad karogu nes,
Saule tur atmirdz no dzimtenes —
Dzimtenes.

Latvietis neļimst, kad nāve to spiež,
Mirdams vēl naidniekam zobenu sviež —
Zobenu sviež.

Māmuļa varoni pārnākam drīz
Gaidīs un cerību vainagu vīs —
Vainagu vīs.

— Eji un atgriezies sveiks, tu, mans dēls,
Latvijas karogs lai sveic tevi kvēls —
Sveic tevi kvēls!

ņēma to sev mugurā un iznesa laukā no Dangu purva. Gan raganas draudzenes spīganas mēģināja tos ievilināt muklainajos akačos, bet velti, tas viņām neizdevās.

Kādā novakarē Maiga ieraudzīja pili, ko ieslēdza stipra ozolsēta ar robainiem torņiem un vareniem vārtiem. Pils bija spoži apgaismota. Ļaužu čalas varēja dzirdēt par gabalu. Maiga pavaicāja vārtniekam, kas te notiekot. Ko, vai t' šī no svešām zemēm, ka nezinot. Pilī staltajam bajārdēlam kāzas dzerot. Lai ejot vien iekšā, kāzu viesi un vedēji jau sanākuši. Līgava esot daiļa, bet līgavainis neliekoties priecīgs...

Un kad Maiga iegāja dižajā istabā, tur stāvēja bagātīgi klāts kāzu galds. Gar sienām sēdēja cienīgi bajāri un bajārietes. Dzintara rotas vien spīdēja, vizuļu un zīļu vainagi mirdzēja. Viņa tikko paspēja dievpalīgu padot, kad tai apžilba acis. Un kad tās atvēra, Maiga ieraudzīja istabas vidū stāvam pie derību akmens savu līgavaini, stalto bajārdēlu, un tam blakām pamāsu, burves meitu Zaigu. Viņiem tuvojās pils galvenais vīkšējs, un tie jau grasījās celt kāju uz akmens, lai mītos gredzeniem. Šai brīdī ierēcās lācis pils pagalmā, ierējās lapsa un iegaudŗājās vilks. Kāzu viesi satiestējās un sāka klausīties. Arīdzan vīkšējs ar līgavaini raudzījās nemierīgi viens otrā.

Un tad brīkšu brākšēdami dižajā istabā sabruka Maigas mežonīgie draugi — lācis, briedis, vilks un lapsa. Bajārietes iztrūcinājušās sāka kliegt un vaimanāt, bet bajāri tvēra pēc ieročiem.

„Palieciet mierā!" Maiga uzsauca zvēriem. Un lācis, kas jau grasījās slēgt līgavu savās nagainajās ķetnās, un vilks, kuŗš zvērojošām acīm uzglūnēja burvei, atlaidās mierā un kļuva rāmi kā jēri.

Notika kaut kas negaidīts. Staltais bajārdēls atgrūda sāņš daiļo līgavas tērpā ģērbušos Zaigu un steidzās pretī Maigai.

„Šī ir mana īstā līgava, mana saderinātā!" skaļā balsī sauca bajārdēls. „Kur tu kavējies? Kādēļ mans gredzens bija šīs viltnieces rokā, kas tev tik līdzīga? Teic, kādēļ?" uzstājīgi vaicāja bajārdēls. Un Maigai nu bija par visu jāstāsta.

Viņa stāstīja, kā pamāte atņēmusi tai gredzenu, padzinusi no mājas un kā tad viņa maldījusies, kamēr nokļuvusi pie raganas. Nešpetnā ragana piekalusi viņu ar važām pie piestas un gribējusi nobendēt. Par laimi izglābuši un atbrīvojuši no raganas nagiem viņas spalvainie draugi. Viņa izlūdzoties piedošanu, ja ar savu ierašanos esot traucējusi viesības. Maigas laipnā, pazemīgā valoda patika kāzu viesiem, bajāriem, un tie sāka pilnā kaklā saukt:

„Ārā, viltnieces! Projām pa ratu!"

Burve ar meitu tūdaļ tika padzītas no pils. Bajārdēls nu stājās pie akmens ar Maigu un lika vīkšējam pārmīt gredzenus. Tad viņš pavēlēja zintniekam atbrīvot no raganas burvībām labos meža kustoņus, kas glābuši viņa īsto līgavu. Lācis, briedis, vilks un lapsa atguva savu iepriekšējo veidu, pārvēršoties par cilvēkiem. Visi nu bija laimīgi un dzēra kāzas dziedādami, spēlēdami un dancodami.

Kā bajārdēls atšķīra īsto līgavu no neīstās?

Īstā nāca visur ar dievpalīgu, kamēr neīstā — burves meita — nedrīkstēja to mīnēt. Īstā bija maiga un mīlīga, neīstā skarba un derdzīga. Maigai bija sirds īstajā vietā, kamēr Zaigai tās nebija. Visu labo un cēlo savā pamāsā viņa varēja tikai atzaigot.

MĀRĪTE

NIKOLAJS KALNIŅŠ

Marģera Vītoliņa viņete un ilustrācija

Mārīti visi ir iemīlējuši. Skolotājiem patīk viņas teicamās atbildes, klusā un smalkjūtīgā uzvešanās, skolēniem — izpalīdzība, sirsnība un saticība. Kad Mārīti kāds uzrunā, viņa kautri pasmaida, un divas mazas bedrītes ievelkas apaļajos vaidziņos. Zilās rudzpuķu actiņas vienmēr labsirdīgi raugās pretī. Bet ja skolotāji vai kāds no klases viņu uzliela, galva kautri noliecas uz leju. Mārīte vairās skaļuma un ir priecīga, ja var palikt malā neievērota. Bet vienmēr tas viņai neizdodas.

Ir zīmēšanas stunda.

Klasei uz paaugstinājuma priekšā māla krūze. Skolēni liek zīmuļus pret acīm, mērī, pētī, zīmē un dzeš. Dažam iznāk tīri labi. Krūze slaidi izliec cēlo kaklu un pieklājīgi uz abām pusēm izgāž kuplos sānus. Ar pāris vilcieniem klāt vēl pierodas osa, un var sākt ēnot. Bet citi velk svītru pēc svītras un velti nomokās uzzīmēt kaut ko krūzei līdzīgu. Tad vēders iznāk plats kā kubuls un kakliņš īss un šaurs kā uzpirkstenis, tad atkal otrādi: vēders būtu labs, bet kakls šķiebjas uz vienu pusi kā miegā nogulēts. Osu tādam nesamērīgam stāvam nevar nekur pielipināt. Un nelaimīgie skolēni vieglo zīmēšanas stundu velk kā smagu nastu. Daži slepus padod lapu veiklākajiem zīmētājiem un paši garlaikojas. Acis maldās pa klasi, līdz izslīd pa logu laukā.

Krīt viegls, lēns sniedziņš. Zēniem gar acīm sāk ņirbēt raibie ziemas prieki. Ai, cik jauki būtu, ja jau tūlīt varētu izskriet pagalmā un paņemt mīksto sniegu saujā! Un zēni sāk cits pēc cita prasīties laukā. Skolotāja labo zīmējumus un sākumā maz vēro, kas iziet. Bet kad klase kļūst neparasti klusa, viņa paceļ galvu. Zēnu pusē palikuši tikai labākie zīmētāji.

„Kur citi?" skolotāja izbrīnījusies prasa.

„Ārā!" skolēni, tāpat brīnīdamies, atbild.

„Kāpēc viņi nenāk atpakaļ?"

„Nezinām."

Skolotāja grib vēl ko teikt, bet veras durvis, un zēni, sārti kā āboli, nāk, āra gaisu pūzdami.

„Vai tā jūs zīmējat krūzi?" skolotājas balss ir barga. Bet ienācēju pulciņš nenobīstas:

„Jūs atlaidāt."

„Es atlaidu padzerties, bet jūs ejat sniegu tvarstīt," skolotāja cieši raugās zēnos. „Rokas sarkanas kā vēžiem."

Zēni aizvelk rokas aiz muguras un steidzas solos.

Laukā sāk pavisam raženi snigt. Lielas sniega pikas laižas gar logu viegli kā baltī ziedi. Skolotāja saprot, ka grūti tagad solos nosēdēt un vairāk nebaras.

Bet pēc brīža pieceļas atkal kāds zēns:

„Lūdzu atļaujiet iziet!"

„Šodien pietiek staigāts!" skolotāja cieši nosaka.

„Bet man ļoti gribas dzert," zēns neatlaižas. „Es... man bija sālītas pusdienas... slāpst..."

„Man arī slāpst, bet jāpaciešas," skolotāja mēģina zēnu pārliecināt.

Āra gaiss, ko zēni ar savām drēbēm ienesuši klasē, dažam labam ieķēries kaklā. Daži skolēni ieklepojas, klepo arī skolotāja. Zēns vēl stāv un gaida, kad atlaidīs.

„Dzersi aukstu ūdeni, būs jāklepo tāpat kā mums," skolotāja saka. „Saslimsi..."

„Es tikai mazliet," zēna balss ir žēlīga.

Skolotāja paraugās zīmējumā. Krūze zēnam izdevusies it branga. Vēl tikai jāpalabo ēnas. Padarītais darbs mīkstina skolotājas sirdi.

„Ja trauks gatavs, tad ej arī un izmēģini, vai vari ūdeni iesmelt," skolotāja beidzot atlaiž zēnu.

Sarunā visu laiku uzmanīgi ir klausījusies Mārīte, un, tiklīdz zēns izgājis, viņa paceļ divus pirkstus.

„Kas Mārītei?" skolotāja laipni prasa.

„Es arī gribu iziet," viņa klusi saka.

Skolotāju tas mazliet pārsteidz. Pēc tādas tielēšanās ar zēniem kautrā Mārīte prasās laukā! Vai viņai arī baltais sniegs būtu apžilbinājis prātu? Skolotāja tūlīt neatbild, bet Mārītes zilās acis tik droši un skaidri raugās viņai virsū, ka mēle pati no sevis atraisās.

„Ej!" mazs, īss vārdiņš dod atļauju, un Mārīte tūlīt uz pirkstu galiem ātri izsteidzas no klases. Skolēni noraugās viņai pakaļ.

Pēc brītiņa atgriežas zēns, muti čāpstinādams. Skolotāja ir izlabojusi viņa zīmējumu, parāda kļūdas un aiziet pie Mārītes sola. Mārītes krūze arī tikpat kā gatava. Tikai vēl jānobeidz ēnot. Un snīpim mazliet vairāk jāpaliec gals uz leju. Skolotāja viegli ar zīmuli ievelk dažas svītras. Tūlīt krūzes izskats top dzīvāks. Kad Mārīte atnāks, parādīs labojumus un paskaidros. Brīdi skolotāja šūpo zīmuli pirkstos, vēro klasi, gaida. Bet Mārīte tik ātri nenāk. Skolotāja pieceļas, iet tālāk. Izlabo vienam, izlabo otram — vēl trešam arī, bet Mārīte nenāk.

„Vai viņa nebija slima?" skolotāja bažīgi prasa meitenei, kas sēž Mārītei blakus.

„Nekā neteica," meitene nedroši atbild.

Skolotāja pārstaigā klasi, aiziet līdz durvīm.

No zīmējumiem paceļ galvas arī skolēni.

Mazs uztraukums novirmo pa klasi. Ja cits būtu izgājis — nav ko brīnīties, bet Mārīte, tā nekad no stundas nepazūd. Un nu tik ilgi nenāk atpakaļ. Skolotājas soļi nervozi klaudz uz grīdas, acis vienmēr pagriežas pret durvīm. Durvis vēro arī skolēni. Un tad tās veras, lēni, uzmanīgi, plaši. Liekas, kaut kas dārgs un vārīgs tūlīt tiks ienests klasē. Un tiešām — maza roka cēli gaisā paceltu tur ūdens glāzi, pilnu līdz malām ar kalnu. Visi glāzi ierauga pirmo un tad tik pašu nesēju. Mārīte norūpējusies liek soli pēc soliša un virzās ar glāzi uz skolotājas pusi.

„Lūdzu!" viņa priecīgi saka, kad līdz skolotājai vairs atlikuši tikai daži soļi.

Skolotāja apmulst, pārsteigta raugās Mārītē.

„Tas Jums," Mārīte saka un sniedz glāzi.

„Kāpēc man?"

„Ko dzert."

„Bet es taču... man taču nevajadzēja," skolotāja nezina, ko atbildēt.

„Jūs nupat teicāt, ka jums arī griboties," Mārīte kautri saka.

„Vai, bērns, tas jau tā nebija domāts!" Skolotāja paņem glāzi. Viņa redz, kā acis šai brīdī Mārītei silti iedzirkstas. Un savāds mezgls skolotājai sametas kaklā. Viņa grib ko teikt, bet spēj tikai ieklepoties.

„Dzeriet droši, ūdens ir silts," gādīgi saka Mārīte. „Es biju virtuvē..."

Skolotājas acis aizmiglojas. Tagad viņa saprot, kur Mārīte tik ilgi bijusi.

Daudzus gadus skolotāja ir rūpējusies par bērniem, bet nekad vēl nav piedzīvojusi tādu reizi, kad bērni tik uzmanīgi un gādīgi rūpētos par viņu. Un nu — nu mazā Mārīte ir viņu pārsteigusi. Labā, mīļā Mārīte...

Skolotāja pagriežas sānis, pieliek glāzi pie lūpām. Un skaidrais ūdens viņai garšo kā visdārgākais dzēriens. Tad viņa noliek trauku uz galdiņa, pagriežas atpakaļ pret Mārīti, klusu pievelk viņas galviņu pie sāniem un brīdi skatās uz klasi. Skolēni, pacēluši galvas, raugās pretī. Skati silti glāsta Mārīti, kas stāv pie skolotājas sāniem un atkal ir nodūrusi galvu. Šai brīdī visiem Mārīte kļūst vēl mīļāka, vēl labāka.

„Jūsu klasē ir labais gars," skolotāja čukst, un skolēni saprot, kam šie vārdi domāti.

KOPVĒDIM ANDRIM TĒRAUDAM

LABDIEN, BRAŠAIS PUISI!

Priecājos, ka Tu jau posies uz savām izpalīga gaitām. Šī Tev nav pirmā reize un nebūs arī pēdējā, tādēļ būsi labs palīgs vietējam izpalīgu sanāksmju vadītājam. Klusā vakarā, svecītes gaismā domājot par vasaras darbu lauku vienībās, man prātā nāk jau senāk pasāktā apkārtnes pētīšana. Sendienās skanēja aicinājums „Apceļo un pazīsti dzimto zemi!"; tagad nav laika daudz ceļot, tomēr sava dzimtene jāpazīst un jāiemīļo. Nedrīkstam stāvēt un gaidīt, kamēr aizejam bojā. Visi gaidām uzvaru, bet ne bojā eju, un tādēļ ir jādomā par nākotni, par darbu, ko darīsim nākotnē. Ko tad Tu tagad vari darīt? Vispirms, zināms, veikt izpalīgu gaitas, kā nākas, jo LJO dalībnieks savus pienākumus dara labi un apzinīgi. Bet kad nu ir tādi brīži, ka Tu savus darbus vari ļaut pašplūsmai, tad atliek laiks padomāt arī par ko citu. Un domāt nu Tev ir iespēja par daudz ko. Vari ne tikai domāt, bet arī darīt savus jaunieša darbus.

Vispirms Tev ar saimniekiem jāsalīgst par sava lauciņa iekārtošanu. Tā ir obligāta prasība, un tur Tu droši audzēsi kādu no šī gada sacensības augiem — pļavu auzeni, kumelītes, sinepes vai magones. Tālākus padomus lauciņa sagatavošanai gūsi uz vietas.

Gribu Tevī ierosināt kādu interesantu darbu vasarā — s a v a s m ā j a s v ē s t u r e s p ē t ī š a n u. To vari darīt pats un rosini arī citus sev sekot; tā lielākā apkārtnē visām dzimtajām sētām rastos sava vēstures grāmata. Ir jau vairāki priekšdarbi veikti, un nu jaunatnei atliek tikai šo pasākumu īstenot (reālizēt) visplašākā mērā. Šis pētīšanas darbs ir neatliekams, jo vecu ļaužu paliek arvien mazāk un drīz nebūs vairs laba padomdevēja. Zinātnieki veic svarīgu pētīšanas darbu katrs savā vietā, bet šeit sava roka jāpieliek jaunatnei.

Droši vien, būsi lasījis 2. „Latvju jaunatnes" numurā V. Klētnieka rakstu „Ciemos radu sētā", kur guvi ierosinājumus senču pētīšanai un dzimtas apvienības dibināšanai: es Tev došu norādījumus tieši pašas sētas, ne dzimtas pētīšanai, kad būsi saskāries ar sētas kopējiem. Dzimtās sētas pētīšana sākama ar tagadējiem laikiem, ejot arvien atpakaļ senatnē. Vēsture gan sarakstāma, sākot ar seniem laikiem, bet praktiski ir sākt ar zināmo un iet atpakaļ. P ē t ī š a n a s g a l v e n i e v i r z i e n i: 1) nostāstu un atmiņu vākšana, paša zemes gabala pētīšana, 2) dokumentu un citu rakstu avotu pētīšana. Tam seko dažādo ziņu salīdzināšana, saskaņošana un secinājumi un beidzot pati sētas vēstures rakstīšana.

NOSTĀSTI UN ATMIŅAS.

Vispirms jāizraugās vecāki cilvēki, kas varētu šādus nostāstus un atmiņas pastāstīt; ja tādu nav pašu sētā, jāmeklē kaimiņos. Ja agrākie iemītnieki aizgājuši, jāmēģina tos atrast. Dzirdētais jāpieraksta, atzīmējot stāstītāja vārdu un vecumu.

Jācenšas iegūt vismaz šādas ziņas:

1) M ā j u ī p a š n i e k i, rentnieki un graudnieki, kas bijuši agrākos gados; to sabiedriskais stāvoklis (pagasta amatvīri, „pērmindeņi", teicēji saiešanas namos). Sīkāki apstākļi par māju iepirkšanas laiku (vecākajām mājām 19. g. s. otrā pusē), veidu, maksas un iemaksas lielumu, naudas sagādāšanu. Vai toreiz māja bijusi vaku vai muižas zeme? Pie vaku zemes piederēja pagastu vecu vecās saimniecības, bet arī no muižu zemes vēlākos laikos atdalītas amatnieku, mežsargu un zaldātu zemes, arī jaunsaimniecības māju iepirkšanas laikā. Trešā pašķira bija kastes zeme — muižām un pusmuižām pievienota zemnieku zeme.

2) M ā j u r o b e ž a s. „Dabiskie robežstabi": lieli koki, akmeņi, ūdeņi. Robežu maiņas: jaunu „piegriezumu" iegūšana, māju dalīšana (dalīšanas iemesls, dalīšanas paņēmieni). Robežu strīdi. Starpgabali (pagabali, streijgabali): tālās pļavas, bandu zeme, dārzi un ēkas, zemi dalot.

3) M ā j u n o s a u k u m s — literārā valodā (vēlams salīdzināt ar J. Endzelīna „Latvijas vietu vārdiem") un tautas mutē (izloksnē). Nostāsti par nosaukuma cilmi (izcelšanos), nozīmi.

4) Ē k u s a k ā r t o j u m s p a g a l m ā tagad un agrāk (dzirdētais tūlīt schēmatiski atzīmējams). Kāpēc ēkas tā novietotas? (parocīgums, celšanas kārtība, vēju virziens). Ēku pārvietošana, celšana (amatnieki, to paražas, materiālu piegāde). Ēkas bez naglām, darinātas bez zāģa. Vecāko ēku iekšējās iekārtas schēmas. Dzīvošana rijās, klētīs. Vaļinieku mājiņas. Amatnieku ierīces mazmājiņās. Žogi, vārti, laidari, dīķi, akas. Dārzu iekopšanas schēma. Sētas apdēstīšana kokiem.

5) L a u k u u n p ļ a v u p l a t ī b a tagad un senāk. Vecie tīrumi un pļavas, kas bijuši, mājas iepērkot. Līdumi un plēsumi. Dravniecība. Veci linu mārki. Veci lauku darbu paņēmieni; trijlauku sistēmas izbeigšanās laiks. Kalpi, puiši, meitas, algādži. Ražojumu pārdošana, tirgū braukšana. Kas agrākos laikos bija jāpērk, kas atlika pārdošanai?

6) N o s t ā s t i p a r d z ī v i agrākos laikos šinī mājā, par kara laikiem, mēra laikiem. Mēra un choleras kapi, naudas kalniņi, uzarti kauli, senlietas. Nostāsti par lieliem kokiem, akmeņiem, uzkalniem, purviem. Dažādi vietu nosaukumi mājas robežās — tīrumu, pļavu, mežu, purvu, pakalnu un leju nosaukumi. Šie nosaukumi bieži liecina par iznīkušām mājām, agrākiem saimniekiem vai bandiniekiem, vēsturiskiem notikumiem, agrāk parastiem augiem un dzīvniekiem.

Vēršu Tavu uzmanību uz to, ka cilvēka atmiņa nav visai drošs avots, stāstītājam negribot radusies kāda paviršība. Parastie grūtumi: a) bieži stāstītājs neatceras vecāko saimnieku vārdus, aizbildinoties, ka sauks par veco saimnieku vai kādā ierastā vārdā (palamā). Atmiņas tomēr pierakstī, jo vārdu varēs noskaidrot pēc dokumentiem; b) stāstītājs neatceras gadu skaitļus, kad kāda pārmaiņa notikusi, jo parasti atmiņas, cik pats stāstītājs toreiz bijis vecs — pēc tā tad var noteikt.

R a k s t ī t i a v o t i. Ir jau vairāki rakstu avoti, pēc kuriem varēsi pētīt mājas vēsturi. Droši būs kāds nomas vai pirkuma līgums, tāpat zemes plāns. Par īpašniekiem un vērtību būs ziņas zemes grāmatu nodaļās. Ziņas par senākiem iedzīvotājiem atradīsi Valsts archīva revīziju sarakstos, arklu revīzijās, vaku grāmatās un muižu aktīs. Te ieskatīties var, tik vajag laika un zināšanu vācu un krievu valodā; te palūdz vadītāju, lai Tev palīdz. Ziņas par mājām un iedzīvotājiem atrodamas baznīcu grāmatās — tur dievgaldnieku saraksti un daudzas citas grāmatas.

Pilnīgu pagasta māju sarakstu un sīkākas ziņas par māju iedzīvotāju sastāvu dod t. s. pagasta ruļļi un dvēseļu revīziju saraksti. Lai darbs labāk veiktos, ieteicu Tev palasīt A. Švābes grāmatu „Pagasta vēsture". V. Klētnieka raksts mazpulku „Vadītājā" 1940. g. 1. numurā būtu Tev katrā ziņā jāizlasa. Tad Tu varētu arī citiem palīdzēt ar šo lietu tikt galā, jo tur daudz paskaidrojumu un uzskatāmu zīmējumu (es Tev tik viegli nevaru visu nedz aprakstīt, nedz uzzīmēt).

DATU SAKOPOŠANA UN APSTRĀDĀŠANA.

Kad esi savācis datus pēc minētajiem norādījumiem, tad tie jāsalīdzina un jāsakārto. Darba iedalījums jāpieskaņo sētas īpatnējai attīstības gaitai, iedalot to dabiskos posmos. Tavas dzimtās sētas vēstures aprakstam varētu būt šāds iedalījums: 1) m ā j a s t a g a d ē j ā a t r a š a n ā s v i e t a u n n o s a u k u m s (visi nosaukumi, ja māja sadalīta); 2) m ā j a s u n v i e t u v ā r d i (avotu dati, nostāsti un atmiņas, valodnieciski dati); 3) pirmās ziņas; 4) z v i e d r u l a i k i (1601. g., 1638., 1688. revīzijas zviedru karte, 1710. g. mēra saraksts, vecāko baznīcas grāmatu ziņas); 5) d z i m t n i e c ī b a s u n k l a u š u l a i k i (krievu laiku arklu un dvēseļu revīzijas, vaku grāmatas un muižu aktis, baznīcu grāmatas, tiesu aktis, 19. g. s. plāni, atmiņas — sētas attīstība, klaušas un nodevas, saimnieku dzimtas); 6) gruntniecības laiki (māju iepirkšana un dalīšana, to laiku saimniecība, sētas izplešanās un izdaiļošana, māju plāns, ziņas no pagasta ruļļiem); 7) L a t v i j a s v a l s t s l a i k m e t s (pārmaiņas, meliorācija, racionālizācija, tagadējais mājas plāns); 8) b oļ š e v i k u g a d s (pārmaiņas, sadalīšana un atbrīvošana); 9) p a š r e i z ē j a i s s t ā v o k l i s (apsaimniekošanas iespēja, darba paņēmieni un rezultāti); 10) k o p s a v i l k u m i u n s e c i n ā j u m i (saimnieku saraksts, iedzīvotāju diagramma, ēku novietnes attīstības schēma un atsevišķu ēku iekšējās iekārtas schēmas, dārzu, tīrumu un pļavu izplešanās, māju vērtības pieaugšana, secinājumi, ko no pagātnes var mācīties nākotnei).

Tā no savām vasaras gaitām atstāsi savai dzimtajai sētai labu mantojumu un gūsi skaidrību, ka latviešu īstā vieta savā dzimtenē — savā dzimtajā sētā.

Protams, uzsākot šo lielo darbu, neaizmirsti savus ikdienas pienākumus: atceries ģimenes dienas darbus — savu vecāku iepriecināšanu; spodrības un meža dienās pieliec rokas pie darba un izdaiļo savas dzimtās sētas vistuvāko apkārtni.

Izmēģini laimi meža skrējienā. Neaizmirsti, ka ārstniecības augu vākšana arī ir Tavs pienākums.

Un tagad, kad vēl nav īsti vasaras darbi sākušies, piedalies ārstniecības augu vākšanā. Tuvākas ziņas dabūjamas Latvijas ārstniecības augu uzņēmumā Rīgā, Mārstaļu ielā 7, LJO „Vadītājos", avīzēs. Vari vākt ozolu un krūkļu mizas, lapeņu ziedus vai lapas, cūku pienenes un milteņu lapas. Aicini šinī darbā taikā pārējos vanadzēnus un citus draugus, jo tas ir ļoti svarīgs darbs visas tautas labā. Par sekmīgu darbību tiks godalgotas vienības, darbinieki, skolas un skolēni.

Mēģini iekārtot savu parauglauciņu pēc pagājušās vasaras parauga.

Tavs vadītājs

Labas sekmes!

K. Ritums.

Krievu degbumbu apkaŗošana

A. GRIGORS,
LP virsleitnants, LJO gaisa aizsardzības nozares vad.

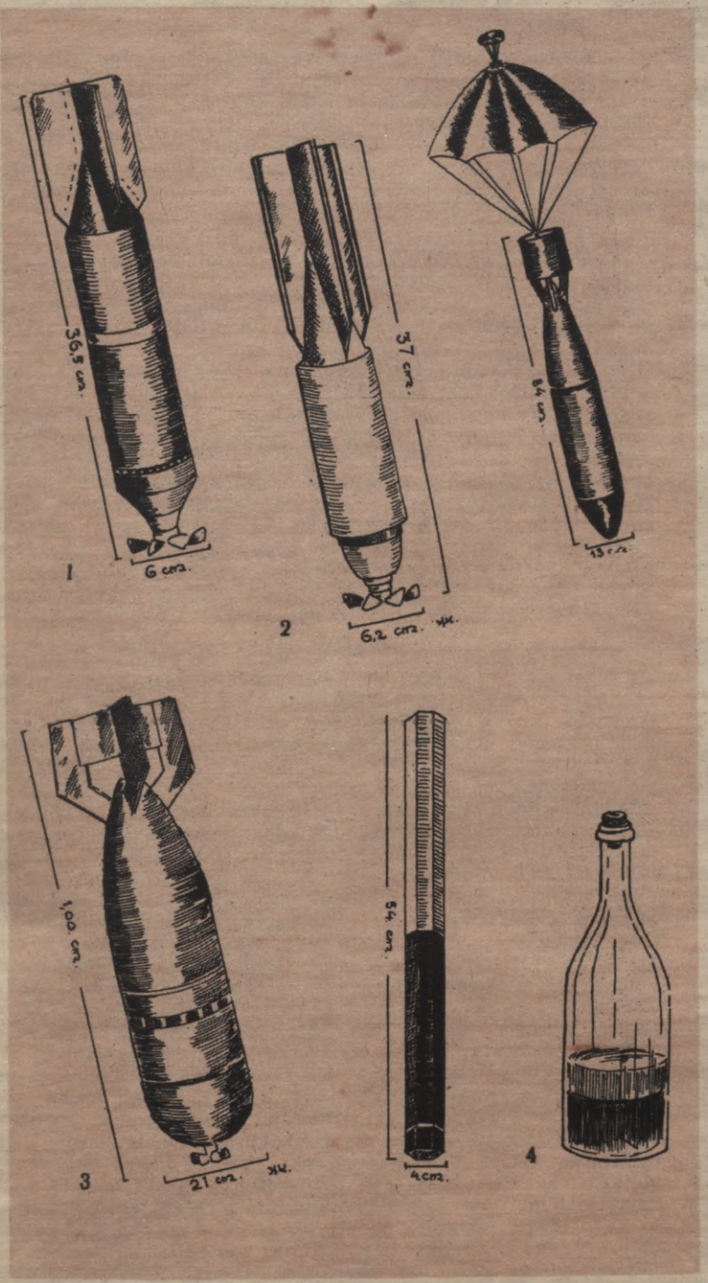

Pie pazīstamākiem krievu degbumbu tipiem pieskaitāmas: termīta, elektrona un termīta, termīta un naftas (cieteļļas) degbumbas un degpudeles — „Molotova kokteiļi", tāpēc arī pakavēsimies tuvāk pie šiem degbumbu tipiem un aplūkosim to ārējo izskatu, iedirbi (iedarbību) un dzēšanu.

Termīta degbumbas (skat. 1. zīm.) svars 2,5—3,5 kg. Bumbas cilindrveida čaula pagatavota no dzelzs skārda, nokrāsota tumši pelēkā krāsā ar zilu riņķi ap vidu un pildīta ar termītu. Cilindra caurmērs 6 cm, gaŗums bez vadastes 32 cm, ar vadasti 36,5 cm. Bumbas „galvā", kas ir sarkanā krāsā, izgriezts propellerim līdzīgs spārniņš, kas, tuvojoties zemei, noskrūvējas, nokrīt un tā atbrīvo uzsitiena degli. Deglis, atsitoties pret mērķi, detonē ar sprādziena troksni (tas uzskatāms par krievu technikas nenovērstu trūkumu). Pēc degļa eksplodēšanas aizdegas bumbā iepildītais termīts, kas deg ar gaišu liesmu un dzirksteļveidā izsmidzina uz visām pusēm termīta masu. Šī bumba deg 2—3 minūtes un attīsta līdz 3000° augstu temperātūru. Termīta masa degot atbaidīgi šņāc, bet tas nav jāņem vērā, ar bumbu aktīvi rīkojoties.

Elektrona un termīta degbumbas (skat. 2. zīm.) svars 1,5 kg. Cilindrveida apvalks no elektrona, kuŗā iepildīts termīts. „Galvas" deglis un vadaste izveidoti tāpat kā termīta degbumbai. Bumbas apvalks un galva krāsoti spīdīgi dzeltenīgā, bet vadaste — pelēkā krāsā. Bumbas caurmērs 6,2 cm, gaŗums bez vadastes 28 cm, ar vadasti 37 cm. Bumbas iedirbe līdzīga iepriekš minētajai termīta bumbai. Pēc degļa uzsitiena bumba aizdegas un strauji izdeg, pie kam elektrona apvalks un termīts sadeg un pāri paliek tikai izdedži, kā arī no lielā karstuma pa daļai sakusušā vadaste.

Termīta un naftas (cieteļļas) degbumbas (skat. 3. zīm.) svars 50 kg un vairāk. Bumbas apvalks pagatavots no plāna tēraudskārda, ar „galvas" degli un vadasti. 50 kg bumbas caurmērs 21 cm, kopējais gaŗums 1 m. Bumbas krāsojums tumši pelēks ar zilu riņķi ap vidu un sarkanu galvu, tā pildīta ar termītu un naftu (cieteļļu). Iedirbe līdzīga iepriekš minētajām bumbām. Sava lielā tilpuma un svara dēļ tai ir liela caursišanas spēja. Pēc detonācijas izšaujas spēcīga liesma, pie kam sākumā deg termīts (1. fotoatt.), bet vēlāk nafta (2. fotoatt.), kas degot izplūst un rada strauju uguns liesmu ar melniem sabiezinātiem dūmiem.

Degpudele „Molotova kokteilis", (skat. 4. zīm.) ir vienkāršās 0,5—1 litra stikla pudelēs iepildīts dzeltenā fosfora, benzīna un petrolejas maisījums. Izmestas no lidmašīnām un sasniegušas mērķi, pudeles saplīst, apšķaida trāpīto priekšmetu un pašaizdegšanās kārtā uzliesmo — sākas degšana.

Šeit minētās termīta, kā arī elektrona un termīta degbumbas dzēšamas ar ūdeni un smiltīm, bet termīta un naftas degbumbas un degpudeles — tikai ar smiltīm, jo, dzēšot ar ūdens strūklu, degšanas virsas laukums palielināsies, naftai (cieteļļai) un pudeles maisījumam kā vieglākiem šķidrumiem plūstot ūdenim pa virsu.

Jo ātrāk, enerģiskāk un drošāk ķersimies pie šo degbumbu dzēšanas tūlīt pēc to nomešanas, jo iespaidīgāki būs izcēlušos ugunsgrēku dzēšanas rezultāti.

Ka jaunatnes drosme un veiklība šo ugunsgrēku dzēšanā lieti der, to pierāda uz mūsu žurnāla pēdējā vāka iespiestie fotoattēli, kas rāda degbumbu dzēšanas vingrinājumus, kuŗos piedalījās Rīgas pilsētas jaunatne.

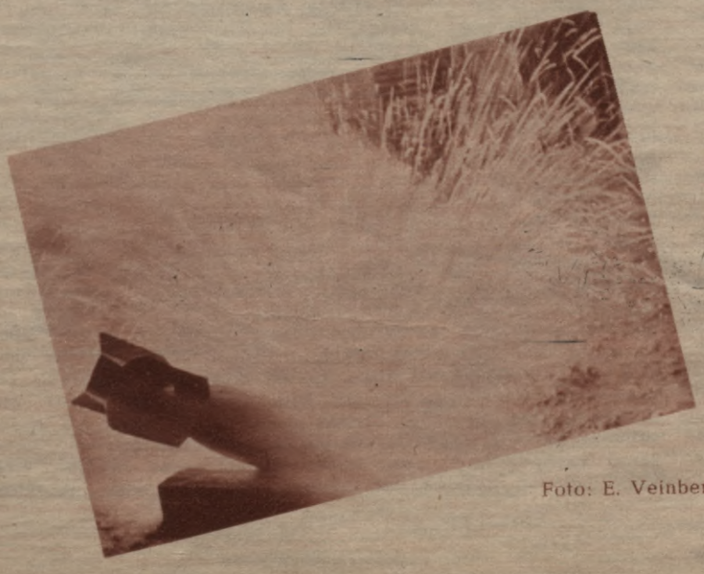

Foto: E. Veinbergs.

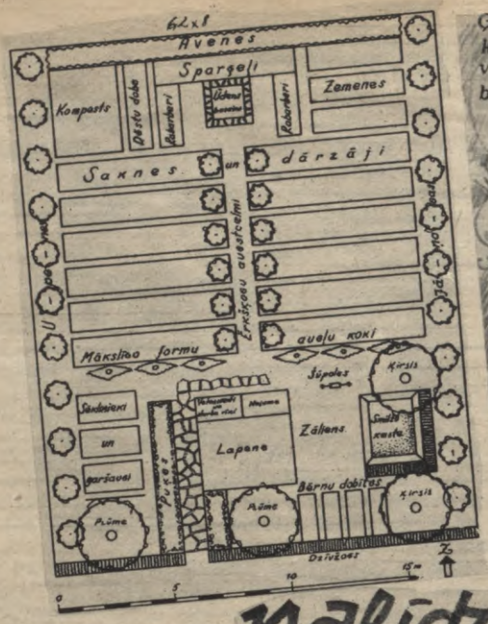

Ģimenes dārziņš, kurā ir paredzētas vietas un iespējas bērnu nodarbībām.

palīdzēsim

SAGĀDĀT UZTURLĪDZEKĻUS

Agr. A. LAUSKIS.

Kā pirmā pasaules kara laikā, tā arī tagad vērojams pieprasījuma pieaugums pēc saknēm un dārzeņiem. Tas arī viegli saprotams, jo neracionētiem produktiem jāaizpilda kara laika taupīšanas saimniecības radītie robi un iztrūkumi mūsu uztursaimniecībā.

Tā Vācijā viena cilvēka sakņu gada patēriņš īsā laikā pieaudzis no 48 līdz 75 kilogramiem. Šis pieaugums ir panākts ar ģimenes dārziņiem. Strauji palielinot ģimenes dārziņu skaitu, ražošanā iekļāva plašas iedzīvotāju masas un līdz tam neizmantotas zemes platības. Tagad Vācijas ģimenes dārziņi dod ⅛ no visas valsts sakņu ražas.

Līdzīgs stāvoklis ir arī pie mums, jo pēdējo gadu laikā ģimenes dārziņu skaits, piemēram Rīgā, ir pieaudzis no 7500 līdz 17.500 un dārziņu viena gada kopraža pārsniegusi 8000 to.

Šovasar, kad daudz darba roku būs aizņemtas mūsu dzimtenes aizsardzībā, lauku ražotājiem var rasties grūtumi, apgādājot pilsētas ar saknēm un dārzeņiem. Arī transporta līdzekļi vispirms vajadzīgi frontei. Tādēļ dārzeņus jācenšas saražot pašam patērētājam dzīves vietas tuvumā, t. i. mājas vai ģimenes dārziņos.

Uzdevums nav viegls, jo ģimenes dārziņu platība ir maza. Tādēļ sevišķi labi jāizprot pareizas zemes apstrādāšanas, mēslošanas, sējumu kopšanas, augu maiņas starpkultūru un citu agrotechnisku paņēmienu nozīmes.

Zemes strādāšanas darbs pavasarī jāsāk iespējami agri. Ar to aiztaupa mitrumu un pagarina augu veģetācijas periodu.

Kultūras izraugoties, jāpatur prātā patēriņa prasības, ievērojot augsnas piemērotību un dodot priekšroku galvenajām kultūrām. Jāatceras, ka tauriņzieži (zirņi, pupas) kaloriju ziņā līdzvērtīgi vidēji treknai gaļai un nepieciešami pareizas augu maiņas iekārtošanai. Tādēļ (it īpaši vieglās augsnās) tauriņziežiem jārezervē ap 25% no dārziņa kopplatības.

Pirms salstamiem augiem — gurķiem, tomātiem, pupiņām, ķirbjiem — jāaudzē nesalstamie raudži augi, kā spināti, radīsi, salāti. Visumā jācenšas sējumus sadzīvināt nevis telpas, bet gan laika ziņā, jo tad dārziņš ražos visu vasaru un galdu arvien apgādās ar svaigiem dārzeņiem.

Neliela platība jāparedz arī garžaugiem, jo tos neved no aizjūras zemēm. Tiem lielas platības nevajag, pietiks ar dobi, ko normālos apstākļos aizņēma puķes.

Puķu stādīšana, atpūtas laukumi, cik iespējams arī celiņi, jāsašaurina, lai varētu palielināt lietderīgi izmantojamo platību.

Visu darbu kārtīgai veikšanai noteiktā laikā nepieciešams darba plāns. Tas jāsastāda jau tagad. Lai pārbaudītu uzstādītā plāna pareizumu un līdz ar to savas zināšanas, jāiekārto dārziņa dienas grāmata, kurā atzīmējami svarīgākie darbi un notikumi.

Šis pēdējais uzdevums ir piemērots jaunatnei. Tomēr arī fiziskā darbā būtu jāpieliek palīdzīga roka. Darbs dārziņā ļoti labi aizstāj sporta nodarbības, jo sacensības, tāpat kā sportā, ir iespējamas arī dārziņa kopšanā. Skaistākā godalga būs paša audzētie augļi un lepnā apziņa, ka tu esi palīdzējis Latvijai kļūt stiprākai un daiļākai.

TĪRS APĢĒRBS — VALKĀTĀJA LEPNUMS

MARTA RIKS,
mājturības skolotāja

Spodrības radītājs ir cilvēks, sevišķi sieviete. Spodrība dzīvē parādās miesas, apģērba, mājas tīrībā, darbā, skaidrā domāšanā u. t. t. Spodrības un daiļuma izjūta katrā cilvēkā ir jāieaudzina. Reizi gadā sevišķi uzsveram spodrības lielo nozīmi. Daudzi domā, ka spodrības nedēļa ir domāta vispārībai, sabiedrisko ēku un ceļu uzpošanai, bet mazāk attiecas uz katra cilvēka privāto dzīvi. Šī nepareizā doma jāatmet, un ikvienam spodrības nedēļa jāīsteno (jāreālizē) savā dzīvē, garā un mājā.

Tā kā spodrības nedēļa ir pavasarī, tad katram būs ļoti daudz darba savā mājā. Jāveic lielā tīrīšana: rūpīgi jāapkopj dzīvojamās telpas, virtuve, pieliekamās telpas, pagrabi un bēniņi, jāizvēdina, jāiztīra, jāsalāpa, jāizmazgā apģērbi un ziemas apģērbi jānoliek, lai vasarā stāvot tie nesabojātos. Spodrību varam panākt ar darbu, pie kuŗa jāķeras ar gribu un prieku.

Sīkāki apskatīšu apģērbu kopšanu. Apģērbu kopšana arvien ir bijusi svarīga, bet tagad, kaŗa laikā, tā ir kļuvusi vēl daudz svarīgāka, jo katrs apģērba valkātājs ir ieinteresēts, lai apģērbs kalpotu, cik iespējams, ilgāk. Par apģērba kopšanu nedrīkst domāt tikai tad, kad tas jāvelk mugurā, jo bieži tad ir jau par vēlu: kodes to ir sabojājušas, iestāvējuši traipi nav iztīrāmi un apģērbs ir nelietojams. Spodrības nedēļā pārcilāsim visus apvalkātos tērpus un veļu. Padomāsim, vai tos vēl nevar pārtaisīt, pārveidot ar kāda cita auduma papildinājumu, vai no tā pagatavot apģērbus bērniem. Nolietotus apģērbus rūpīgi iztīrot un salāpot, tos var vēl lietot, jo tīrs un salāpīts apģērbs nedara valkātājam kaunu, bet liecina par cilvēka tīrības un kārtības sajūtu.

Veselie apģērba gabali rūpīgi jāiztīra no putekļiem, traipiem un jāizgludina. Pavasarī un vasarā nevajadzīgās ziemas drānas, kā biezās vilnas segas, paklāji, kažoki, ziemas mēteļi un adīti, tamborēti vilnas priekšmeti pēc iztīrīšanas jānovieto vasaras guļai. Ziemas mēteļus, kažokus, vilnas segas vispirms izvēdina svaigā gaisā, izdauza putekļus, nosukā ar drēbju suku, iztīra traipus, izgludina un novieto iztīrītā skapī vai kumodē. Skapji, atvilktnes rūpīgi jāizslauka, it īpaši kakti. Iztīrītās atvilktnes jāizklāj ar jaunu avīžu papīru. Lai kodes nesabojātu drēbes, skapī jānovieto vaivariņi, tabaka, naftalīns vai smalkie pipari. Minētie līdzekļi izdala stipru smaku un atbaida tāpēc kožu tauriņus no olīņu dēšanas. Kodes necieš arī iespiedumkrāsas smaku, tāpēc labi pret kodēm aizsarga arī avīžu papīrs. Tie jāliek apģērbu kabatās, piedurknēs, vilnas drānu vidū; sīkāki priekšmeti (kā cimdi, cepures, šalles) jāietin pilnīgi. Ļoti labi, ja mēteļus un uzvalkus varam ievietot piemērota lieluma papīra maisos. Agrāk šādi maisi bija pērkami, bet tagad pagatavosim pašas no brūnā papīra loksnēm, sašujot tās maisveidīgi. Adītus, tamborētus vilnas priekšmetus pirms nolikšanas skapī vajag rūpīgi izmazgāt. Vilnas priekšmetus mazgājot, jārīkojas uzmanīgi, lai tie nesarautos, nesaveltos, nezaudētu savu krāsu un formu. Adītiem priekšmetiem (jakām, svīteriem) gar apkakli, aprocēm, apakšmalu jāievelk resns balts diegs, lai priekšmets mazgājot neizstieptos. Tāpat pirms mazgāšanas jāizmērī jakas garums un platums centimetros, lai pēc izmazgāšanas zinātu, cik to vajadzīgs pastiept. Ja apģērbā ir traipi, tos pirms mazgāšanas apšuj ar baltu diegu, lai mitrā gabalā tos redzētu un rūpīgāki pamazgātu. Vilnas priekšmeti nav jāmērcē, tos nevar arī vārīt. Tie jāmazgā ziepju putu vai mazgājamā pulvera ūdenī. Mazgājamais ūdens jāņem dabiski mīksts; nevar liet klāt sārmu, to tas bojā vilnas šķiedru. Mazgājamo ūdeni sagatavojot, ziepes sakasa, pārlej ar nedaudz ūdens un uz plīts izkausē. Šim nolūkam ļoti labi var izmantot mazos sadrupušos ziepju gabaliņus. Izkausētam ziepju šķīdumam pielej siltu, apm. 30°C, ūdeni, ar slotiņu saputo. Tad šādā putu ūdenī liek vilnas priekšmetu un mazgā. Mazgājot krāsainus vilnas priekšmetus, mazgāj. ūdenim var pielikt sāli (3 l — 1 tējkar.), kas pasarga no krāsas izplūšanas. Vilnas priekšmeti jāmazgā rokās spaidot, tos nedrīkst griezt, berzt un daudz staipīt. Nekad vilnas drēbi nedrīkst ziepēt ar ziepju gabalu, jo tad ieziepētās vietas būs gaišākas. Jāraugās, lai gatavā putu ūdenī nebūtu neizšķīduši ziepju gabaliņi vai mazgājamā pulvera graudiņi. No neizšķīdušiem ziepju gabaliņiem uz šķiedras rodas gaiši plankumi, bet no pulvera graudiņiem vilna bojājas. Izmazgātos vilnas priekšmetus nospiež, bet negriež, jo griežot tos izstiepj. Pēc mazgāšanas drēbes gabalus skalo siltā, tīrā ūdenī. Skalojot krāsainus priekšmetus, ūdenim var pieliet nedaudz etiķa, jo tad krāsa kļūst spožāka. Pēc skalošanas vilnas apģērbus ietin kādā drānā nosusināšanai. Audumus gludina mitrus no kreisās puses, bet adījumus un tamborējumus žāvē, uz galda izveidojot pēc pareiziem mēriem. Žāvēšanai vajag normāli siltu telpu. Karstā vietā žāvējot, vilna kļūst cieta un dzeltena, bet aukstā — saplūst krāsas. Izžuvušie

adījumi un tamborējumi nav jāgludina, jo tad tie zaudē savu mīkstumu un siltumu.

Vilnas priekšmetus ļoti labi var mazgāt arī ar ziepju vai mazgājamā pulveŗa aizstājējiem — augiem, kas tagad, kaŗa laikā, ir svarīgi. Krāsainus vilnas priekšmetus var mazgāt ar sinepju pulveri vai sinepju graudiņiem. Ja lietojam pulveri, tad to vispirms izjauc aukstā ūdenī putriņā, tai pielej siltu ūdeni un saputo. Uz 10 l ūdens jāņem 40 g sinepju pulveŗa. Saputotā sinepju ūdenī mazgā drēbes gabalu spaidot. Tikpat labi var lietot arī sinepju graudiņus. Tos tad novāra, izkāš, pielej vajadzīgo ūdens daudzumu, saputo un mazgā. Pēc šādas mazgāšanas drēbe rūpīgi jāskalo.

Tumšu vilnas priekšmetu un zeķu mazgāšanai ļoti labi noder kastaņi. Ievācot rudenī kastaņus, tiem noloba brūno miziņu un sakaltē. Sakaltētos kastaņus sasmalcina, pārlej ar aukstu ūdeni un vāra apm. ½ stundu. Iegūto šķidrumu izkāš, saputo un lieto mazgāšanai. Uz 3 l ūdens jāņem 15 līdz 20 kastaņi. Lai no kastaņu miltiem nepaliktu gaiši plankumi, drēbe rūpīgi jāskalo.

Tāpat tumšus vilnas priekšmetus var mazgāt arī nātŗu un apīņu novārījumā. Nātres vai apīņus pārlej ar aukstu ūdeni, novāra, nokāš, saputo un lieto mazgāšanai. Nātŗu un apīņu daudzumu ņem pēc vēlēšanās: jo to būs vairāk, jo mazgājamais šķidrums būs stiprāks.

Čaklām rokām!

Nu, bērni, katrs, kas sadabūjis sauju lupatiņu, tukšu diegu spolīti, divi pērlītes un gabaliņu vecas zeķes, var tikt pie lelles. Ir labi, ja ir vēl šķipsna pakulu — matiem, bet varam iztikt arī ar diegu gabaliņiem.

Vispirms sagriezīsim dažas lupatiņas smalki jo smalki; tas būs „pildījums" ķermenim. Tā kā mūsu lelle būs tikai ⅔ lielāka par diegu spolīti, kas tai būs kāju vietā, tad to nevajadzēs daudz. Sagrieztās lupatiņas apklāsim ar lielāku lupatiņu un to savukārt ar zeķes gabaliņu, ar diegu pārsienot kakla un vidukļa daļu, bet ap spolītes kakliņu savelkot un ieliekot maliņu uz iekšu pēc šādas schēmas:

Tad vēl jāpiešuj divi ar lupatiņām pildītas un zeķi pārvilktas „desiņas" roku vietā, un nu sākas pats interesantākais darbs. Aši iešujam divi pērlītes acīm un muti apzīmējam ar sarkanu diega galiņu. Frizūra mūsu lellei var būt, kādu tikai vēlamies. Ja zeķe tumša, taisīsim nēģerēna sprogas no ārdītas dzijas, ja gaišāka — blondas bizītes, jeb vienkārši iesiesim lenti vaļējos matos. Kleitas katrs var šūt pēc sirds patikas — tautiskus brunčus, skolas kleitiņu, princeses tērpu u. t. t. Te izdomai brīva vaļa. Bet — nu to gan, bērni, atminiet — katrs, kas vienu lellīti sev uztaisījis, lai izgatavo vēl vienu — tiem bērniem, kuŗu tētis kaŗa laukā un māmiņai nav vaļas gādāt rotaļu lietas.

R. G.

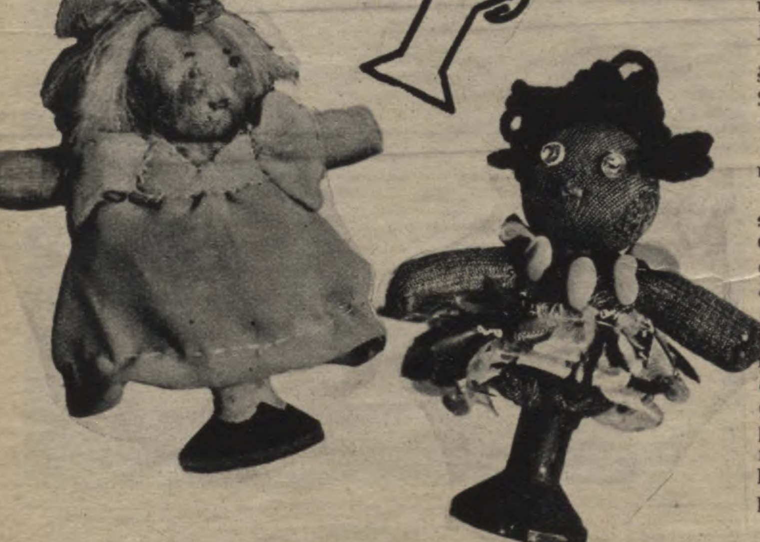

Mīlā krustmeit!

Šoreiz tev gribu pastāstīt, ko piedzīvoju pagājušo svētdien. Tu jau zini, ka man ļoti nepatīk visādi trokšņi, bet par visu vairāk bailes no bumbām. Peles, vardes un zvirbuļi mani neuztrauc, bet kad iedomājos, ka no gaisa varētu sākt birt uguns lietus — kājas pašas nesas pagrabā.

Te uzreiz, svētdienas rītā, pie manis ierodas Maija — zini, tā meitenīte, kas dzīvo mūsu mājā — un saka, lai ejot tai līdzi uz ugunsdzēsēju depo. Tur rādīšot visādas bumbas un kā ar tām cīnīties. Tā kā mans tēvs arī vecs kaŗavīrs, tad cīņas gars man asinīs, un es nolemju iet. Ja ne vairāk, tad varēs noskaidrot, uz kuŗu pusi drošāka mukšana un vai papriekšu glābt plīša mēbeles vai no vecmāmiņas mantotos palagus.

Un tā aizgājām. Skatītāju bija diezgan daudz, vairums gan LJO dalībnieku, zēnu un meiteņu, bet arī neorganizētā jaunatne. Papriekšu rādīja visādas bumbas — sākot no plaukstas lieluma degķermenīšiem, fosfora pudelēm un beidzot ar pusotra un pat līdz 20 kg smagām bumbām. Tās visas ir pildītas kā agrāk Lieldienu olas, tikai ne ar šokolādi, bet elektronu, termītu, fosforu, smageļļu un nezin vēl ko. Pēc priekšā stādīšanas sāka rādīt: no 5 stāvu augsta torņa bumbas meta zemē un dzēsa ar visādiem līdzekļiem. Elektrona, termīta, smageļļas bumbas nemaz nav tik briesmīgas. Sevišķi man patika 1,5 kg smagā elektrona un termīta bumba, jo tā nokritusi vēl veselas 20 sekundes nodarbojās ar šņākšanu, tikai drusku izpūšot dzirksteles caur nāsīm. Šai laikā to var gluži vienkārši saķert aiz astes un izsviest pa logu ārā vai arī noslīcināt ūdens traukā, tāpat — nosmacēt smilšu kastē. To izmēģinājās turpat uz vietas pat mazi zēni un arī meitenes, apskrienot ar visu bumbu apkārt laukumam un tad mudīgi apbeŗot smiltīm. Degot bumba met dzirkstis un arī tad to var „apmierināt" ar smiltīm. Var liet virsū arī ūdeni. Tad gan tā it kā uzliesmo spēcīgāk, jo degšana paātrinās, bet ātrāk arī izdeg; bez tam ūdens saslapina grīdu un apkārtējos priekšmetus, tā ka tie neaizdegas. Tikai nevajag izgāzt visu ūdeni uzreiz, bet liet pa šļācienam — tā drošāk trāpīsim, neizšķiežot dārgo šķidrumu. Kad degbumba uzveikta, tā tomēr ar lāpstu jāiemet spainī un jāizgādā ārā no mājas, jo gluži beigta tā vēl nav un zem smiltīm kvēlo tālāk, visiem spēkiem cenzdamās aizdedzināt grīdu.

Šī bumba iet cauri tikai augšējam stāvam; bet var nākt arī smagākas, tāpēc smiltis vajadzīgas visur. Lielās bumbas gluži aiz astes izraut nejaudāsim, bet ar krāsns kruķi vai citu ķeksi gan varam aizvilkt tālāk nost no mēbelēm, aizkariem un citām „dedzīgām" lietām.

Visriebīgākās bija fosfora bumbas, kas man nemaz nepatika. Tās spļauj un spļauj uz visām pusēm, un kur spļāviens trāpa, tur tas pielīp un deg tālāk. Tām jāpieiet uzmanīgi, jo viegli tās var izšķaidīt vēl vairāk fosfora uz visām pusēm. Tomēr no smiltīm arī šīs bumbas baidās. Vispirms jāuzbrūk pašas bumbas, t. i. degšanas centram un, kad tas „nosegts", tad pārējām daļām. Bet ja tās pa to laiku jau uzliesmojušas un izplatījušās vairāk, tad — nezaudēt dūšu! Aši dzešamo slotu (to varam paši pagatavot — skat. pagājušajā numurā!) ūdenī un tad sist uguni, kamēr tā nobeigsies. Visas fosfora daļiņas vēlāk rūpīgi jānokasa, jo no katras var izcelties jauns ugunsgrēks.

Šīs nu ir tās bumbas, ko labprāt „izdala" mūsu kaimiņi, boļševiki, kas tā vēlas atbrīvot visas latviešu dvēseles no miesām. Somu un igauņu jaunieši — ir meitenes, ir zēni — gan rādījuši drosmi cīņā ar tām, un es ceru, ka arī mūsējie vajadzības brīdī nepaliks pakaļ. Kad mēs ar Maiju gājām mājās, arī mūsu dūša bija stingri kāpusi.

Kad nu tagad būs trauksme, krustmeit, nedomā, ka es paķeršu savu čemodānu un pa galvu, pa kaklu laidīšos lejā. Nekā! Čemodānu gan nonesīšu, bet tad kāpšu atkal atpakaļ. Apsiešu galvu ar mitru audekla lakatiņu, uzvilkšu rokā savu vienīgo ādas cimdu (otrs jau sen nozudis), izmeklēšu vietiņu, kas drošāka pret bumbu šķembām, un gaidīšu, lai tad tā bumba nāk! Cik tālu spēšu visapkārt redzēt un skriet — manā sektorā nekā nepadarīs! Vienalga, aiz astes vai ne, metīšos bumbai virsū ar visiem ūdens un smilšu krājumiem! Ak jā — smiltis! To gan vajag ļoti lielos vairumos, un man vēl tik daudz nav. Tāpēc tagad beigšu un iešu tās sanest. Ir muļķīgi gaidīt tiešus rīkojumus vai cerēt uz sētnieku, ja skaidri zini, ka tas vajadzīgs. Bez tam — nevienam taču mana istaba nav tik mīļa, kā man pašai.

Saņem sirsnīgus sveicienus no savas cīņai gatavās

krustmātes Kristīnes!

Rēzeknes ģimnazijas meiteņu vienība ik nedēļu noturējusi divi sanāksmes, no kurām vienā meitenes lāpījušas karavīriem zeķes, salāpot 80—90 pāru nedēļā, un gatavojušas mājas apavus pilsētas bērnu dārzam, pašas novijot aukliņas zolīšu pagatavošanai, otrā — iepazinušās ar latvisko gadskārtu svinēšanu un mācījušās tautas dziesmas un dejas. Ar priekšnesumiem meitenes vairākkārt apmeklējušas karavīrus un, redzēto ciešanu ietekmētas, pašas piedāvājušās iet talkā apkopt ievainotos. Šī gada 4. februārī meitenes uzsākušas darbu slimnīcā, apmeklējot to ik dienas no plkst. 6—8 rītā. Meitenes palīdz apmazgāt rokas un sejas smagi ievainotajiem un tos paēdina, sakārto guļas vietas, uzkopj telpas, slauka putekļus, raksta vēstules u. t. t. Līdztekus darbam slimnīcā, meitenes, kas domā studēt medicīnu vai mācīties māsu skolā, dažas stundas nedēļā piedalās ievainojumu pārsiešanā, noskatās vieglākās operācijās, palīdz sagatavot pārsienamos materiālus un notīrīt instrumentus. Apriņķa ārsta atsaucības dēļ 10 meitenes pašlaik īsumā iepazīstas ar pirmās palīdzības sniegšanu cietušajiem.

6. martā slimnīcā noturēts arī Kalpaka nāves dienas piemiņas akts.

Rēzeknes komercskolas meiteņu vienība veikusi līdzīgas nodarbības kā ģimnazijas meitenes un arī strādā slimnīcā.

Rēzeknes skolotāju institūta meiteņu vienība janvārī kopā ar komercskolniecēm sarīkojusi latviskos Ziemsvētkus, apmeklējusi un apdāvinājusi ievainotos, gatavojusi karavīru bērniem rotaļlietas, kā arī sūtījusi paciņas leģionāriem, bijušajiem skolas audzēkņiem.

Meiteņu apvienības ierosinātas, Tukuma ģimnazijas un komercskolas audzēknes kopā ar Slampes pamatskolas skolniecēm savākušas produktus un materiālus un 19 no tām, apriņķa jaunatnes vadītājas Pinkas kundzes vadībā, 2. aprīlī ar ziediem, pūpoliem un milzīgiem groziem, kuros ietilpa vairāk nekā 3000 pīrāgu, 500 olu un 60 pāru pašu pagatavotu čību, apmeklējušas Rīgas slimnīcas. Tukumā jau agrāk notikusi arī meiteņu pagatavoto rotaļlietu izstāde, ko greznojis vesels simts leļļu kopā ar suņiem, kaķiem un zaķiem.

Ventspils meitenes skolotājas Vīķeles kundzes vadībā arī ieradušās Rīgā ar 40 saiņiem un 60 pāriem pašu pagatavotu čību.

Sainīšus frontei sūtījušas Kurmenes meitenes, tāpat Blīdienas un Doles meitenes un zēni kopā.

Ludzas apriņķa Kārsavas LJO vienības nosūtījušas leģionāriem 200 Lieldienu sainīšu.

Līdz šim LJO Meiteņu apvienība savu darbu jau iesākusi Abrenes, Ludzas, Rēzeknes, Ilūkstes, Liepājas, Bauskas, Ventspils, Krustpils un Rīgas apriņķī, tāpat pilsētās. Nupat sāk darboties arī Madonas meitenes.

7. aprīlī Rīgas stāba telpās, Peldu ielā 15, notika LJO meiteņu apvienības čību, krāsoto olu un rotaļlietu skate. Čaklās meitenes bija dūšīgi strādājušas. Piedalījās Rīgas pilsētas 1. vienība, kas uzsākusi darbību š. g. janvāra vidū Ciekurkalnā. Darba sākumā bijušas 12 meitenes, no 10 līdz 13 gadu vecas. Vienību vada Ciekurkalna veselības koptuves (punkta) jaunākā māsa. 27. februārī kopā ar LJO 9. R. p. zēnu vienību meitenes jau sarīkojušas meteņu vakaru, kas bijis kupli apmeklēts. Ienākumi ziedoti karavīru bērnu apdāvināšanai. Kopā ar 3. zēnu vienību sagatavots arī Lieldienu sarīkojums Brīvdabas mūzejā. Brīvajā laikā vienība gatavo latvisku albumu, kas uzskatāmi parāda meiteņu darbu. Meitenes iepazinušās arī ar pirmo palīdzību.

Rīgas pilsētas skatē piedalījusies vēl 2. R. p. MA vienība (4. tautskolas) ar 10 pāriem čību un latviskā stilā krāsotām olām, tāpat 8. vienība (II Rīgas valsts ģimnazijas) ar 8 pāriem čību un 10 olām. Jāņem vērā, ka šauro telpu dēļ izstādīti tikai labākie paraugi. Vēl piedalījusies 3. vienība (Torņkalna) ar 10 čību pāriem. R. p. 3. vienība reprezentējusies ar veseliem 60 pāriem čību un rotaļlietiņām.

Bauskas pilsētas vienību meitenes Pārupa kundzes vadībā piedalījušās Tautas un Karavīru palīdzības rīkotajā bazārā ar rokdarbiem un rotaļlietām. Sarīkots arī Kalpaka piemiņas brīdis un ar olām un rotaļlietām apdāvināti Bauskas bērnudārza iemītnieki.

MA ierosināta, Bauskas skolu jaunatne apdāvinājusi pilsētā novietotos leģionārus ar krāsotām olām. MA delegācija apmeklējusi un apdāvinājusi ievainotos arī Jelgavas slimnīcā. — Tiek rīkoti sanitāri un gaisa aizsardzības kursi, kuros piedalās arī neorganizētā jaunatne. Bauskas apriņķī sevišķi rosīgi darbojas Lielsvitenes vienība, kas sarīkojusi vairākus sarīkojumus, kuros noskatījušies daudzi apkārtējās sabiedrības locekļi. Tā apmeklējusi bagātiem dāvanu saiņiem arī Rīgas slimnīcas. Sarīkotas olu krāsošanas sacensības. MA 2. Rīgas pils. vienība (4. tautskolas) gatavojusi čības un savākusi olas. Viss izdalīts ievainotajiem karavīriem. Meitenes uzstājušās arī ar dziesmām un deklamācijām.

MA 4. Rīgas pils. vienība (2. ģimnazijas) savākusi savā skolā ap 400 olu, 1000 pīrāgu, grāmatas, smēķējamo papīru, aploksnes un pastpapīru. Meitenes izgatavojušas arī 75 pārus „šļūceņu" un apmeklējušas slimnīcu, iepriecinot karavīrus ar priekšnesumiem.

MA Ventspils vienība sagatavojusi 40 saiņu un 60 pārus čību, kas izdalīti Rīgas slimnīcās.

Liepājā, piedaloties arī cukurfabrikas meiteņu vienībai, sarīkota pašu pagatavoto rotaļlietu izstāde, kur bijušas redzamas gan lelles, gan kaķi, pīles, suņi u. c. Zēnu vienības izstādē piedalījušās ar finiera darbiem. Pēc tam rotaļlietas izdalītas kritušo karavīru bērniem. Bez tam Liepājas meitenes sagatavojušas programmu slimnīcai un apdāvinājušas ievainotos Lieldienu svētkos.

3. Rīgas pilsētas meiteņu vienība savas darba gaitas uzsāka š. g. 11. martā. Bez kārtējām nodarbībām tā sarīkojusi latviešu jaunavas Elzas Žiglevices piemiņas brīdi, kas 1919. g. vēsturiskajās dienās, degdama tēvzemes mīlestībā, labprātīgi uzņēmusies ar nāves briesmām saistītos pienākumus — uztura piegādāšanu karavīriem, kuri cīņu karstumā nevarēja atstāt savas pozicijas, un 21 g. vecumā ar drosmi, pašaizliedzību un ticību mūžīgai Latvijai ziedojusi augstāko — savu dzīvību.

Atminoties šo varonīgo latvju jaunavu, meitenēs nostiprinājās pārliecība, ka arī tagad īstai latviešu meitenei jābūt gatavai grūtajiem brīžiem, lai atvieglotu dažā labā vietā cīnītāju un to piederīgo rūpes un sekmētu kopējo cīņu pret draudošo austrumu ienaidnieku. Tautas palīdzības lielajā pavasara ziedojumu vākšanā vienības meitenes izrādījušās visai čaklas, un TP kā atzinību izsniegusi vērtīgas veltes Līdijai Dimbovskai, Zelmai Kuverei, Ligijai Krollai, Ainai Kalniņai, Inesei Kalniņai un Vilmai Akermanei. Pirmajās Lieldienās meitenes ar vadītājām izbrauca uz Ķemerēm, kur kopā ar Ķemeru pilsētas valdes darbiniekiem apmeklēja slimnīcā latviešu, vācu un igauņu karavīrus. Bez dāvanu sainīšiem un pavasara ziediem meitenes savos krāšņajos tautas tērpos iepriecināja karavīrus ar tautas dejām, deklamācijām, jautriem stāstījumiem, mūzikas priekšnesumiem un dziesmām. Karavīri un jaunatne saplūda vienā draudzīgā saimē, un laiks ritēja sirsnīgās pārrunās par cīņu gaitām austrumos un dzimtenes gatavību palīdzēt karavīriem.

— *m* —

ABONENTU IEVĒRĪBAI!

Nenokavējiet nokārtot abonēšanas maksu. Turpmāk izsūtīsim tikai samaksātus eksemplārus. Redakcija.

2. RĪGAS PILS. ĢIMNAZIJAS VIENĪBA CIEMOS PIE KAŗAVĪRIEM

Bija pienācis atkal rīts — jā, tik līdzīgs citiem, bet nē, tomēr kaut kā savādāks. Bija pienākusi tā diena, kad mums, 4. Rīgas vienības meitenēm, jāiepriecina ar dziesmām un visas skolas Lieldienu veltēm mūsu latviešu kaŗavīri. Jā, tas bija tik jauks rīts! Saule mirdzēja pār vecās Rīgas namiem; likās — tā noglāstīja katru gājēju.

Sapulcējāmies skolā. Priecājāmies par skaistajām olām, ko meitenes bija ziedojušas latviešu kaŗavīriem, lai arī tiem būtu kāds Lieldienu prieks. Pildījām groziņus gan olām, gan „šļūcenēm", gan aploksnēm, pīrāgiem un dažādām maizītēm. Tad, apkrāvušās grāmatu saiņiem un groziem, devāmies uz lazareti. Protams, katrai bija arī pa pūpolu saujai. Ikviena no mums domāja: „Kaut tikai labi izdotos un kaut kaŗavīri būtu par mūsu apmeklējumu tiešām priecīgi!"

Drīz acu priekšā jau zaigo daudzās slimnīcas ēkas. Vēl tikai pāris soļu, un jau esam slimnīcas sētā. Dažas minūtes jāuzgaida. Un tad sākas mūsu ceļojums starp baltajām gultiņām. Kļūst skumji, tomēr mēs smaidām. Kādēļ noskumt, kad vajag smaidīt?

Veselākie ievainotie nāk mums līdzi arī citās istabās. Visur mūs sirsnīgi saņem, un mēs dziedam un dalām savas veltes. Esam apciemojušas visas šīs nodaļas istabiņas, bet mūsu ceļš vēl nav galā. Mums jāiet vēl tālāk. Vēl mums skan līdzi kaŗavīru balsis: „Priecīgus svētkus! Atnāciet atkal!" Mēs ejam tālāk. Saule vēl arvien viz pār mūsu galvām, un atkal nemanot paveŗas citas durvis. Mūs saņem kaŗavīri ar smaidu, un viņu smaidam pievienojas mūsējais. Ar saviem priekšnesumiem un Lieldienu veltēm iepriecinām arī šīs nodaļas kaŗavīrus. Dziedam visi kopā: ievainotie un mēs, meitenes. Jautri skan dziesma, un tās skaņas ieplūst arī visās istabās. Te paveŗas durvis un ienes kādu ievainoto. Viņš gul aizvērtām acīm, bet, izdzirdis mūsu dziesmu, tās atveŗ, un viņa acis spīd. Tad viņš pasmaida un saka tikai divus vārdus: „Jūs, meitenītes..." Vairāk viņš nepaguva pateikt, — jo viņu aizveda vienā istabā. Bet šie nedaudzie vārdi un šis smaids pateica vairāk nekā daudzas gaŗas runas.

Jā, arī mums no šejienes bija jāšķiŗas un jādodas ikdienas darbos. Arī šeit mums skan līdzi vārdi: „Priecīgus svētkus! Nāciet atkal!"

Mēs zinām, ka vēl nāksim, bet kad? Tagad mūs sauc lauku sētas, steigsim turp. Bet pie jums mēs vēl nāksim. Šis ceļš pie latviešu ievainotajiem mums neaizaugs nekad. Mēs sakām „uz redzēšanos" jums, kaŗavīri, Rīgas lazaretēm un tev, skaistā Rīga! Mēs nāksim atkal. Gaidiet!

Saule vēl spīd, bet drīz tā rietēs. Nāks atkal rīts, nāks jauna diena. „Jauka bija tā diena, kad apmeklējām latviešu kaŗavīrus," tā sacīsim vienmēr.

Nekad, nekad mēs neaizmirsīsim tos, kas nesā sarkanbaltsarkanos vairodziņus uz kaŗavīra tērpa!

MĒS NO MELNAVAS.

Ka Melnava atrodas „kaut kur Latgalē", to zinās daudzi, bet uz kartes to parādīt diezin vai varēs. Šoreiz iztiksim arī bez tā, jo arī mēs, Melnavas lauksaimniecības skolas audzēkņi, vairs tur neesam. Mēs sēžam Pļaviņās un ne tikai sēžam, bet arī dūšīgi mācāmies. Padomājiet vien, cik tālu mums visiem tagad mājas — ne tikai vasaru kā izpalīgiem, kad ir zaļa zāle un zilas debesis un viss liekas vieglāki panesams, bet arī ziemā. Daudzas meitenes pašas sev gatavo ēdienu, un visi spiesti paši sevi aplāpīt un apmazgāt, jo mīļās māmuļas atrodas tālu Latgalē un vakaros klausās, vai uz robežas jau nedun lielgabali. Bet melnaviešu gars — tas rosīgais gars, kas lika Melnavas sabiedrībai klausīties jaunatnes darbos un domās un ar ko bijām un esam tik lepni — tas nav panīcis. Un šoreiz tas pārgalvīgi ielauzies pat galvaspilsētā Rīgā: jau novembŗa beigās TP kopas melnaviešu literātūras pulciņš noorganizēja braukšanu uz slimnīcām. Ar cepumu, dāvanu saiņiem un augļu sulas baloniem tas devās ceļā un atgriezās mājās, stingri apņēmies ar kaŗavīriem salīgto draudzību nepārtraukt. Invalidu nams Pētersalas ielā kļuva par biežu apmeklējumu vietu, un, kad nevarēja aizbraukt ar vilcienu, talkā nāca vēstules. Uz invalidu mītni aizceļoja arī labākās no savāktajām reprodukcijām, jo mītnes sienas likās par pelēkām.

Bet ar Rīgu melnaviešiem vien nepietika, tie uzņēmās „iekaŗot" arī Krustpili un sarīkot tur Kalpaka piemiņas svinības. Darbs radīja darbu. Tā bija jāvāc paciņas frontei, jāgatavo piemiņas lietiņas, kā prievītes, tabakas maki un vēl šis tas. Tāpat bija jāraksta vēstules melnaviešu kaŗavīriem, no kuŗiem trīs aizgāja brīvprātīgi taisni no skolas sola vēl pavisam nesen.

Visu šo darbu organizētājs bija skolas literātūras pulciņš. Bet pamazām ieklausījāmies, ka arī citi dara to pašu, un šie citi bija LJO dalībnieki un dalībnieces.

Kļuva skaidrs, ka melnaviešiem iet to pašu ceļu, ko šī visas Latvijas jauniešu organizācija, un tālab mēs esam nolēmuši pievienoties LJO. Gribam sasaukties ar visiem jauniešiem — Vidzemē un Zemgalē, Kurzemē, Latgalē un Rīgā — kas domā un jūt tāpat kā mēs, lai visa Latvija būs vienota un vesela — „kā senu senās dziesmās tas jau sacīts."

Ciemos
PIE ČIBU ŠUVĒJĀM

Patiesībā nebiju ciemā pie čību šuvējām, bet pie sīkām, mazām šuvējiņām. Tās bija no 11 līdz 13 gadus vecas meitenītes, ko 4. tautskolas LJO vienība bija sapulcinājusi ražīgam darbam. Tur viņas rātni sēdēja divās rindās, viena otrai pretim, četrpadsmit galviņas nodurtas pār šuvekli un divtik rociņas pieķērušās lielai adatai un biezam tūbas gabalam. Tik rātni viņas tur sēdēja, ka aiz rātnuma valodas nemaz negribēja veikties: atbilde aizvien pastāvēja no viena vārda, un meitenītes pašas savā starpā tikai īsi sačukstējās.

Kam tad jūs šujat lielās čības? — Karavīriem.

Kur dabūjāt lupatiņas, diegus, tūbas atgriezumus? — No mājām.

Tūbu arī? — Kāds zēns atnesa.

Tā mūsu saruna plūstin taisni neplūda, bet galveno tajā pamazām tomēr noskaidrojām. Izrādās, ka meitenītes ar lielu prieku sapulcējas divi reizes nedēļā, lai skolotājas vadībā pāris stundu pastrādātu „lielajiem", pie tam vēl dzimtenes sargātājiem, derīgu darbu. Es tā bailīgi ieminējos, ka mājās pa vienai gan laikam netīk strādāt ap lielo čību, kam reizēm tik grūti izdabūt cauri rupjo adatu. — Patīk gan! — kā šāviens izsprāga Dainiņai aizraujoša atbilde, un manī brītiņu pavērās divas spulgas acis. Dainiņa mājās viena pati esot pabeigusi pulciņā iesākto čību. Čību virsējās daļas ir ar mašīnu sašūtas no vairākiem gabaliņiem. Nu, ar mašīnu gan, domāju, neviena no mazajām vēl nešuj. Nekā — Skaidrīte jau šuj! Viņa arī sašuvusi virsējās daļas visām čībām. Un čību nav mazums. Turpat vienā galā uz grīdas jau stāvēja vairāk nekā ducis gatavu un pusgatavu čību, un kur vēl visām rokās!

Lieldienas sestdienā būšot gatavi 25 pāri. Tad mazās šuvējiņas ar tiem stāvēs slimnīcā, kur veselojas ievainotie, un 25 karavīrus aplaimos ar siltām, mīkstām čībām, pūpolu zariņu un raibu Lieldienu olu. Tam visam jānotiek ļoti skaisti, tāpēc nepietiek uz šo brīdi gatavoties tikai ar praktisko šūšanu, jāmācās arī jauki padziedāt un deklamēt. Bet gatavošanās uz priekšnesumiem ir noslēpums, par to arī viesim pagaidām vēl nekas nav jāzina. Tāpat padziedāt pulciņā, kamēr rociņas ņirb ap šuvekli — jā, to var un to meitenītes arī labprāt dara. Viņām, šķiet, dziedāšana veicas labāk nekā runāšana. Bet tāpat jau viņas pārrunājot arī šo un to, kad esot vienas pašas, smaidot stāsta skolotāja un staigā no vienas pie otras, aizrādīdama, padomus dodama, palīdzēdama.

Zib adatas, stiepjas gari pavedieni, rosīgā pulciņa vidū ritiņās milzīga diega spole. Drīz viena to rausta, drīz otra, un katra norauj sev gabaliņu — spole dilst un dilst, bet čības kaktā lepni stājas rindā. Tik pa vienai rindas galā, tad otrā rindā, trešajā, un, kad piektā rinda pilna, tad visas projām — projām uz izstādi Peldu ielā. Pirms karavīri izbaudīs, cik tās patīkamas valkāšanai, visi citi varēs aplūkot, cik tās glīti un rūpīgi nostrādātas.

Vai domājat, ka pēc Lieldienām čaklās rociņas laiski nolaidīsies klēpī? Nē, nē — jau gaida jauns darbs. Tās meitenītes, kas būs palikušas Rīgā, atkal sanāks reizēm kopā un atkal šūs, tikai ne vairs čības, bet kaut ko jautrāku — rotaļlietiņas. Ar šīm rotaļlietiņām meitenītes nodomājušas iepriecināt leģionāru bērnus un reizē arī viņu mātes, jo kura māte gan nepriecāsies, kad pie viņas ģimenes dienā ieradīsies negaidītas viešņas un apveltīs viņas mazuli.

Priecīgi ir pulciņā pastrādāt, vēl priecīgāk ar sava darba augļiem aplaimot citus cilvēkus. To Lieldienu sestdienā izjutīs 4. tautskolas meitenes un vēl daudzas citas, kas, pie savām skolas vienībām pulcējoties, priekšsvētku brīvo laiku veltījušas patīkamam un derīgam darbam.

R. Z.

LJO

Lai sekmīgi saskaņotu vadības stāba darbu ar apriņķu darbību, pēdējā laikā štāba darbinieki apmeklējuši Madonas, Cēsu, Valmieras, Valkas, Aizputes, Kuldīgas, Liepājas pils., Liepājas, Talsu, Ilūkstes, Abrenes, Daugavpils, Ludzas un Rēzeknes apriņķa jaunatnes vadītājus un vietējās vadītājas amatpersonas, dodot norādījumus un uzklausot vēlējumus par turpmāko darbu.

Visumā pēdējā laikā darbība ievirzās praktiskā gultnē: vērojama palīdzība karavīriem un gatavošanās gaisa aizsardzības darbam.

Stāba šefa a. i. noteicis, ka š. g. 1. aprīlī praktisku organizācijas darbu uzsāk LJO meiteņu apvienība. Cerams, ka ar meiteņu iekļaušanu Latvju jaunatnes organizācijā mūsu darbs latvju jaunatnes labā gūs daudz lielākus panākumus, jo līdz ar to tiks apvienota visa latvju jaunatne. Izglītības un kultūras ģenerāldirektors prof. Dr. M. Prīmanis un skolu departamenta direktors P. Kupčs š. g. 24. martā ir publicējuši aicinājumu visiem skolu skolotājiem, audzinātājiem un jaunatnei iekļauties LJO darbībā. Ir doti arī norādījumi par jaunatnes darbības saskaņošanu skolās. Šie svarīgie norādījumi daudz palīdzēs darbības paplašināšanā un padziļināšanā. Finanču ģenerāldirektors iecēlis Finanču departamenta vecāko budžeta referentu Nikolaju Pirvicu un Izglītības un kultūras ģenerāldirektors — Tautskolu direkcijas inspektoru Arturu Šutku par pārstāvjiem organizācijas štābā.

Uzsākta gaisa aizsardzības vienību organizēšana Rīgā, kurās paredzēts iekļaut 450 zēnu. Noorganizēta motociklistu grupa, kurā iekļauti 25 jaunieši.

19. aprīlī izbrauca uz 2. lauksaimniecības mācekļu nometni Vācijā 19 dalībnieki.

Kopvežu un saimvežu kursi sarīkoti Rīgas pilsētā ar 67, Rīgas apr. ar 75, Talsos ar 28, Ventspilī ar 37, Jelgavā ar 66 dalībniekiem. Bez tam saimvežu kursi notikuši Valmierā ar 12, Liepājā ar 65, Abrenes apr. ar 17 un Ludzas apr. 68 dalībniekiem. Kopā 461 LJO dalībnieks interesantā veidā iepazīstināts ar mūsu darbu un pasākumiem un solījušies ar to iepazīstināt pārējos jauniešus.

AR KALPAKA GARU PAR TĒVZEMI UN BRĪVĪBU.

Kuldīgas apriņķa jaunatnes vadītāja ierosināta, Kuldīgas apriņķa Saldus rajona 9 pagastu un Saldus pilsētas jaunatne, atcerēdamās pulkveža O. Kalpaka 25. nāves dienu, ziedoja latviešu ᛋᛋ leģiona karavīriem frontē 1992 paciņas, 59 grāmatas un apm. 2500 RM naudā. Visčaklākā paciņu vācēja bija Skrundas ciema tautskolas jaunatne, savācot 253 paciņas.

LJO štāba šefa uzdevumā Kuldīgas apr. jaunatnes vadītājs š. g. 6. martā Airītēs nolika vainagu ar solījumu: „Visas latvju jaunatnes vārdā solos šeit kritušajiem latviešu varoņiem, ka latvju jaunatne augs tīra domās, patiesa vārdos un dižena darbos — augs Latvijai."

Tāpat LJO vārdā Kuldīgas apr. jaunatnes vadītājs plkv. Kalpaka 25. nāves dienas svinību nobeigumā Airītēs pasniedza Latvijas pašpārvaldes pārstāvim iekšlietu ģenerāldirektoram ģen. Dankeram, latviešu brīvprātīgo ᛋᛋ leģiona pārstāvim Obersturmbannführeram Grapmanim un Kalpaka bataljona pārstāvim inž. Einbergam Latvijas karoga standartiņus, kuru pamatne un kātiņi gatavoti no liktenīgās Kalpaka priedes. Standartiņu saņemot, ģen. Dankers vēlējās, lai latviešu jaunatne augtu tā solījuma garā, kas rakstīts standartiņa pamatnē: „Ar Kalpaka garu par tēvzemi un brīvību".

LATVISKĀS LIELDIENAS BRĪVDABAS MŪZEJĀ.

Otrajās Lieldienās Brīvdabas mūzejs bija jauniešu čalu un krāšņo tautisko tērpu pilns — tur LJO Rīgas pilsētas zēni un meitenes pulcējās, lai svinētu latviskas Lieldienas. Uzveda Lieldienu mīkali, kam sekoja šūpošanās prieki un olu krāsošanas sacensība; skaistāko olu krāsotājus godalgoja. Pēc tam notika jautras rotaļas un dziesmu karš.

Lieldienu sarīkojums beidzās ar kopā nodziedātām tautas dziesmām — rotāšanu. Arī turpmāk Latvju jaunatnes organizācijas Rīgas pilsētas zēnu un meiteņu vienības, atjaunojot vecās mazpulku tradicijas, paredzējušas šādus tautiskus sarīkojumus.

LJO RĪGAS PILSĒTAS ROKDARBU SKATE.

16. un 17. aprīlī LJO Rīgas pilsētas rokdarbu sekcija vadītāja Bergmaņa un Dziedātāja vadībā bija sarīkojusi rokdarbu skati.

Skatē bija izstādīti gan zēnu, gan meiteņu rokdarbi. Skates atklāšanā piedalījās stāba šefa a. i. E. Rullis. Viņš līdz ar pavadoņiem iepazinās ar Rīgas jaunatnes un vadītāju darbiem. Pēc izstādīto darbu apskates Rīgas pilsētas jaunatnes vadītājs pasniedza stāba šefa a. i. atmiņai no Rīgas jauniešiem kā pirmajam Rīgas jaunatnes vadītājam jauniešu gatavotu šķīvi. Pateicoties par velti, stāba šefa a. i. izteica atzinību par latvju jauniešu atsaucību karavīru un viņu ģimeņu atbalstīšanā.

Rokdarbu sekcija apņēmusies izgatavot lielāku skaitu papirosu etviju, ko tāpat kā pirms Lieldienām izgatavotās rotaļlietas nodos Karavīru Palīdzībai, lai šī savukārt tās izdalītu tālāk. OK.

LJO FIZISKĀS AUDZINĀŠANAS INSTRUKTORU SANĀKSME.

15. un 16. aprīlī LJO apriņķu fiziskās audzināšanas instruktori bija pulcējušies sanāksmē, lai pārrunātu līdzšinējo un turpmāko darbu. Sanāksmi atklāja stāba šefa a. i. E. Rullis, norādot, ka fiziskajai audzināšanai LJO piekrīt izcila vieta. Kā jaunatnes fiziskās audzināšanas panākumu stāba šefa a. i. pieminēja vienošanos starp LJO un LSFKA. Pēc stāba šefa a. i. uzrunas Izglītības un kultūras ģenerāldirekcijas Skolu departamenta sveicienus nesa sporta inspektors J. Malovka. Pēc tam, iepazīstinot sanāksmes dalībniekus ar LJO uzbūvi un mērķiem, Garīgās audzināšanas daļas priekšnieks Fr. Sīpols norādīja, ka fiziskajai audzināšanai jāveido ne tikai fiziski spēcīgi jaunieši, bet jāattīsta arī jauniešos nacionālās jūtas un stiprs raksturs. Oficiālo daļu beidzot, Fiziskās audzināšanas daļas priekšnieks J. Riņģis pateicās par novēlējumiem un norādījumiem nākotnē un ziņoja par paveikto un nodomāto darbu. Savā runā Fiziskās audzināšanas daļas pr-ks starp citu teica: „Organizācijā fiziskajai audzināšanai blakus garīgajai un praktiskiem darbiem piekrīt ievērojama nozīme. Mēs negribam zēnus un meitenes audzināt tikai par sporta rekordistiem, bet ar sporta nodarbībām katru jaunieti veidot miesā un garā spēcīgu dzīvei un cīņai. Sports LJO nav mērķis, bet līdzeklis, un vispār jaunatnes audzināšanā tā ir jābūt. LJO negrib konkurēt ar sporta biedrībām, bet tās atbalstīt." Pēc tam par atsevišķu nozaru un apriņķu darbu ziņoja nozaru vadītāji un apriņķu fiziskās audzināšanas instruktori. OK.

ŠĶĒRŠĻU GĀJIENS LIEPĀJĀ.

19. martā Liepājā 1. vienībai notika šķēršļu gājiens. Fābula tika ņemta no 1941. g. 14. jūnija par aizvestajiem tautiešiem. Uzvarēja Ozolu kopa, no iespējamiem 36 punktiem iegūstot 28.

26. martā 1. Liepājas vien. vanadzēni piedalījās Tautas Palīdzības ziedojumu vākšanā. Pulciņš pavisam savāca RM 627,60. 1. vietu ieguva Ozolu kopa, vanadz. Edmunds Vaļuks un vanadz. Kārlis Petrovičs, ar RM 189,70.

BAUSKAS APRIŅĶIS.

Bauskas apriņķī LJO vienības nodibinātas visos pagastos un vairāk vai mazāk rosīgi darbojušās. Kā rosīgākās vienības minamas: 9. Bauskas vienība Svitenē, 14. Bauskas vienība Kurmenē, 1. Bauskas vienība Bauskā un 3. Bauskas vienība Iecavā. LJO darbu Bauskas apriņķī ļoti sekmējuši apriņķa vecākais B. Lūsis, Bauskas pilsētas vecākais J. Skalders un Bauskas apriņķa tautskolu inspektors A. Banga. Kā izcilākais sarīkojums minams Bauskas 500 g. jubilejas svinības. Ar apriņķa un pilsētas vecākā gādību šis sarīkojums 1. Bauskas vienībai deva prāvu atlikumu. No šī sarīkojuma atlikuma 1. Bauskas vienība ziedoja KP RM 1000,—, Latviešu brīvprātīgo ⸸ leģionam RM 1000,—, Bauskas pilsētas stipendiju fondam RM 1000,—, laikrakstam „Daugavas Vanagi" RM 100,—, Bauskas aizsargu pulkam RM 500,— un Bauskas apriņķa vienībām RM 1850,—.

Visu vasaru izcila vieta piekrita sporta un kultūras nodarbībām jauniešu un izpalīgu sanāksmēs. Sevišķi tas sakāms par sportu, kur radās redzami panākumi apriņķa meistarsacīkstēs. Bez tam sarīkoti ugunskura vakari, izbraukumi ar divriteņiem un laivām. Sanāksmēs nolasīti referāti, dziedātas dziesmas, izrādītas lugas, deklamēti dzejoļi un demonstrētas filmas. Pabeidzot izpalīgu darbu, Mežotnes vienība savīkša plašu rudens sarīkojumu ar Blaumaņa „Ļaunā gara" izrādi, tautas dejām, deklamācijām un dziesmām. Ļoti vērtīgs sarīkojums, kurā ieradās Rīgas viesi, bija kultūras pēcpusdiena Rundālē. Vienības iekļāvās arī Tautas palīdzības darbā. Sarīkoti vadītāju kursi no 3.—6. oktobrim. Kursos piedalījās 36 vadītāji un vadītājas. No Bauskas apriņķa sporta svētkos Rīgā piedalījās 23 dalībnieki. Tautisko deju sacensībās Bauskas jaunatne ieguva 3. vietu līdz ar balvu. Karavīru palīdzības darbā sekmīgākā ir 14. Bauskas vienība Kurmenē.

Meitenēs meklēju...

KLUSA VĒLĒŠANĀS UN GODĪGA ATZĪŠANĀS

KRIŠS KLIPATA

Nav labi cilvēkam būt vienam. Šī sensenā patiesība tikām kremta manu sirdi, kamēr sāku apskatīties, kur sev kādu otro sameklēt. Cilvēka bērns tomēr arī ir cilvēks.

Labs draugs ir reta manta pasaulē. Visi retumi ir dārgi, bet man nav nekā ar ko maksāt. Maiņa — ar to vēl kas varētu iznākt. Ecēšas tapu ar rūsu, zila stikla pudeles kaklu, platmali bez dibena, ratu rumbu ar pieciem spieķiem un vēl kādu vērtību es būtu varējis celt laukā no mana paklēts mantu kambaŗa, ja tik nebūtu žēl un ja par to arī ko dabūtu. Vai nevar kā lētāk?

Kas meklē, tas atrod — pat akla vista reizēm kādu graudu. Es meklēju dzīvu otro, ar ko divkāršot priekus un dalīt bēdas, ēdot saimnieka ābolus un gaidot žagarus. Zēni? Tie tādiem nolūkiem neder: kas mazāki, tie no manis baidās, kas lielāki, no tiem man jābaidās. Ar tādiem nekāda dalīšanās neiznāk. Tur viss pašam jāsaņem un bēdas divkāršotā veidā. Ķersies pie meitiešiem!

Tur jau šūpulī viena ķepurojas. Meitietis gan ir, bet vai ar to var ko iesākt? Pārāk daudz man ar viņu jānoņemas, lai būtu apmierināts. „Uzskati bērnu, pašūpo bērnu, padziedi bērnam, pagrabini bērnam, parādi bērnam saulīti!" Nē, meitēns šūpulī, kaut tā arī būtu paša māsa, ir tikai dzīves saručgtināšanai. Priecājies, ja tiec aiz stūŗa. Lai pīkst, bērnībā arī balss jāvingrina.

Vecāmāte arī, liekas, sieviešu cilvēks. Tīri labi var satikt, kamēr tā stāsta pasakas un tai turas saldumu deva. Nekas tomēr nav mūžīgs, un konfekšu tūtas saturs jau pavisam ne. Tad no vecmāmuļas pāri paliek tikai ierobežojumi. „Nesvilpē, neklaigā, nestumdi krēslus, nekāp uz galda, neturi kaķi aiz astes un neknieb sunim ausī! Palasi priekšā!" — Paldies! — Nākošajā izdales periodā.

Ar krustmāti jau labāk: atnāk retāk, bet vienmēr pilnā. Cukura grauds, klinģeris, medus glāze, lācis, pīlēns, spieķis un lielgabals ir viņas labās sirds augļi manā bērnības dārziņā. Klēpī patur un nobučo lai, ja tikai vecāka kleita mugurā un lūpas bez krāsas — bet tas gadās reti. Mantas tā gan ziedo man, bet laiku vecākiem. Pļāpā un stāsta reizēm paklusām un reizēm pat mani izdzen laukā. Švaka draudzība! Uzticību pret uzticību! Visu vai neko! Nē, mantas lai nes vien, draugu es meklēšu citur.

Vecākā māsa pati man kantējas klāt. „Še konfekte, aiznes vēstuli līdz kaimiņu Rūdīm! Rītu atdošu savu debessmannu, šodien pastāvi pie kino pēc biļetēm! Dabūsi bilžu grāmatu, nesaki mātei, kad aizgāju un kad pārnācu!" Nekas, dienests labs, bet algu izmaksā nekārtīgi. Reizēm pailgi jāgaida un reizēm jātaisās meklēt tēva atbalstu parādu piedzīšanā. Tas bojā mīlestību.

Nu man taču vajag un vajadzēs kādu sameklēt. Kas tad man putru vārīs, kreklus šūs, cimdus un zeķes lāpīs un atslēgas glabās, kad tās nebūs mātes kabatā! Kam lai solos pilis būvēt, lizdu taisīt, uz rokām nēsāt, zīdā un samtā tērpt? Visu to, protams, tad, kad būšu liels. Tagad man vajag mātes manām lellēm, līdzbraucēja karietē, kam par zirgu ir sols trim kājām; man vajag, kas slēpjas un ko es varu meklēt un kas meklē mani, ja esmu paslēpies. Man vajag, bet māte nepiepilda šīs manas vēlēšanās, kaut arī raudu, krītu zemē un spārdos kājām. Es sludināšos.

Latvju meitenes no 6 līdz 12 gadiem, atsaucieties! Izskatu, bagātību un ticību neņems vērā. Biografijas un fotografijas pagaidām nav vajadzīgas — tās izstāstīs vēlāk, nebūs arī atpakaļ jāsūta. Par klusēšanu nav jāgarantē, jo nekādu noslēpumu un nelikumību nebūs. Priekšroka vientulēm, kam rūp sabiedrība, čaklām, kuŗas darbu meklē, un kustīgām, kas mieru nevar atrast. Ievēros visas un atbildēs visām. Pieteikšanās brīvprātīga un šķiršanās tāpat.

Gaidu Jūsu vēstules un ierašanos.

Izdevējs: LJO stāba šefs. Apgāds — Kontinents, Palasta ielā 3. Tālr. 22310. Galvenais redaktors RAIMUNDS ČAKS. Iekārtojis MARĢERIS VITOLIŅŠ. Iznāk vienreiz mēnesī. Atsevišķs numurs maksā RM 0,40. Redakcija Rīgā, Adolfa Hitlera (Brīvības) ielā 34/36-10. Tālr. 92856. Redaktors run. no plkst. 8.-10.

107(4) IV 44 Deutsche Verlags- und Druckerei-Ges. im Ostland m. b. H. Riga, Schmiedestr. 29.

Foto K. Purins

RĪGAS LJO JAUNATNE VINGRINĀS APKAĻOT DEGBUMBAS

8. MAI 1944

Tā ir jaunatnes priekšrocība — atrasties arvienu laikmeta avangardā. Tas ir jaunatnes pienākums — iededzināt savu lāpu pie nācijas tīrākajām liesmām, lai tad dotos tālāk ar mūžīgajām dzīvības ugunīm.

Edvarts Virza.